

2019

- JAARVERSLAG
- JAARREKENING

DE BOLDER
LEER-WERKBEDRIJF

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
Jaarverslag	
Programmaverantwoording	3
Paragrafen	12
Jaarrekening	
Balans	16
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	17
Grondslagen van de financiële verslaglegging	18
Toelichting op de balans	19
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	24
Begrotingsrechtmatigheid	24
Wet normering topinkomens	24
Gebeurtenissen na balansdatum	25
Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	26
Overzicht incidentele baten en lasten	31
Overzicht structurele mutaties in het eigen vermogen	32
Overzicht taakvelden	33
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	34
Bijlagen	
Organisatieschema	40
Organisatie en commissies	41
Lijst van begrippen en afkortingen	42

JAARVERSLAG

JAARVERSLAG

Programmaverantwoording WSW-uitvoering op Texel

Onze missie:

Leer-Werkbedrijf De Bolder (hierna De Bolder genoemd) levert een passende, waardevolle en duurzame bijdrage aan trajecten van burgers van Texel, die het niet lukt om op eigen kracht invulling te geven aan de wens tot (een vorm van) arbeidsmatige deelname aan de samenleving.

Onze visie:

Centraal staat (het recht op) participatie en de daaruit voortvloeiende leer- en werktrajecten van medewerkers. Werken bij of via De Bolder is daarbij zowel doel als middel. Ieder mens is uniek, daarom leveren we altijd maatwerk. We werken nauw samen met ketenpartners in de samenleving. De Bolder biedt (voor kortere of langere tijd) werkervaringstrajecten, beschut werken, re-integratietrajecten, begeleid werken en detacheringen bij externe werkgevers. De hierbij gegenereerde inkomsten komen ten goede aan de duurzame en financieel-economisch verantwoorde instandhouding van het productiebedrijf.

Kritieke succesfactoren:

- *Wij slagen erin het (directe en indirecte) belang van onze medewerkers altijd voorop te stellen en daarbij de balans te bewaken tussen onze sociale doelstellingen en onze productiedoelstellingen.*
- *Wij slagen erin om met ons relatief kleine team vanuit nauwe verbondenheid samen te werken.*
- *Wij slagen erin de waarden en de reputatie van De Bolder uit te dragen naar onze partners en klanten in de samenleving. Onze waarden zijn betrouwbaarheid, transparantie en hoge kwaliteit voor een eerlijke prijs.*
- *Wij beseffen dat onze opdracht ook is De Bolder in stand te houden voor de Texelaar met afstand tot de arbeidsmarkt in de toekomst.*

De Bolder is dé re-integratiespecialist voor alle Texelaars die een steuntje in de rug nodig hebben bij het vinden én behouden van passend werk:

1. Vanuit de WSW

Zolang de WSW als voorziening blijft bestaan zijn er medewerkers met een WSW-dienstverband. Jaarlijks vermindert het aantal werknemers met een WSW-dienstverband met ongeveer 3 tot 5 personen, doordat medewerkers die uit dienst gaan niet meer worden vervangen door nieuwe instroom. De toegang tot de WSW is immers gesloten sinds 2015. Na het maximum aantal van 156 werknemers in 2010 is dit aantal eind 2019 reeds gedaald naar 112 medewerkers. De uitstroom in 2019 bedroeg 5,88%. Het bestaande personeelsbeleid met betrekking tot ontwikkeling en externe plaatsing van de WSW-doelgroep blijft gehandhaafd ten opzichte van voorgaande jaren. Deze medewerkers blijven op een arbeidsplaats in het productiebedrijf, tenzij zij extern zouden kunnen en willen werken. Veelal zal er dan gekozen worden voor detachering (onder marktconforme voorwaarden), omdat de loonschalen van de meeste in aanmerking komende werksoorten lager zijn dan die binnen de cao SW en een overstap voor een medewerker derhalve vaak niet 'loont'. Er is uit deze groep geen significante uitstroom naar extern werk meer te verwachten.

2. Vanuit de Participatiewet

De Bolder is de uitvoerder van de Participatiewet voor de gemeente Texel. De uitvoering hiervan wordt als volgt vormgegeven:

- *Arbeidsfit maken*
Middels arbeidsgewinning, assessment, loonwaardebepaling en trajectafspraken zal in een periode van 3 tot 6 maanden duidelijk moeten worden welk instrument uit de Participatiewet het meest passend is om in te zetten voor een vervolgtraject.
- *Een gemeentelijke doorstroombaan*
Binnen de gemeente Texel is het mogelijk om werkzoekenden een tijdelijke baan van maximaal 23 maanden aan te bieden bij De Bolder of een van de eigen gemeentelijke diensten, om zich dusdanig te ontwikkelen dat een baan kan worden aangeboden bij een reguliere werkgever.

- *Een doorstroom- en matchingstraject*

Tenzij iemand van het UWV een indicatie voor beschut werken heeft gekregen, zal de betreffende medewerker na maximaal 23 maanden (of zoveel eerder als mogelijk is) de gemeentelijke baan bij De Bolder weer moeten verlaten om ruimte te maken voor een collega die eenzelfde soort ontwikkelprogramma moet krijgen. Het nadrukkelijke streven is om deze tijdelijke baan te laten opvolgen door een baan in het reguliere bedrijfsleven, met of zonder loonkostensubsidie. Naast dat de betreffende werkzoekende zelf actief zoekt naar werk, is het de taak van De Bolder om een goede match te vinden tussen werkzoekenden en beschikbare geschikte banen. De trajectcoach extern speelt hierin een cruciale rol.

- *Jobcoaching ten behoeve van het optimaliseren van de arbeid*

Door te blijven zoeken naar passende taken binnen werkplekken en door het verder ontwikkelen van de werknemer om zijn/haar taken optimaal uit te kunnen voeren, zal de houdbaarheid van de dienstverbanden worden vergroot.

- *Bieden van beschut werk*

De Bolder biedt in het productiebedrijf beschut werk aan de oude WSW-doelgroep en aan de nieuwe doelgroep beschut werken uit de Participatiewet. Gecombineerd met de doelstellingen, zoals hierboven genoemd bij de punten over instroom, ontwikkeling en doorstroom, is het door plaatsing van deze groep bij De Bolder mogelijk een renderende sociale onderneming in stand te houden.

3. Vanuit de reclassering (werkgestraften)

De Bolder is bij de reclassering aangemeld als uitvoerder van een project voor werkgestraften. Texelaars die een werkstraf opgelegd hebben gekregen tussen de 40 en 240 uur komen werken bij De Bolder zonder dat daar een inkomen tegenover staat. Vaak zien we dat deze Texelaars uit een zwak sociaal systeem komen wat een sterke relatie heeft met het in het vizier komen bij politie en justitie. Deze Texelaars komen verplicht een periode in beeld van De Bolder en worden tegelijkertijd altijd door De Bolder aangemeld bij het STT. Dit doet een onderzoek naar de behoefte aan zorg en structuur en kan daar eventueel voorzieningen voor beschikbaar stellen. Deze aanpak draagt sterk bij aan de recidivevermindering.

4. Vanuit het UWV (WIA / Wajong / Ziektewet)

In 2018 heeft De Bolder de percelen 'Arbeidsfit maken' en 'Naar Werk' aanbesteed bij het UWV. Daarmee is De Bolder voor het UWV de enige re-integratiepartner op Texel die ingezet kan worden om Texelaars met een WIA- of Wajonguitkering of Texelaars die tijdens hun uitkeringsperiode bij het UWV in de Ziektewet zijn gekomen te ondersteunen. Interessant is dat er vanuit het UWV ook een financiële vergoeding per traject tegenover staat die toegevoegd wordt aan de inkomsten van De Bolder.

Sinds 1 mei 2019 loopt er vanuit UWV ook een proef met 'Modulaire Re-integratiediensten' die door De Bolder voor Texelaars wordt uitgevoerd. Daaronder vallen 4 diensten:

1. 'Participatie interventie'. Deze dienst is voor Texelaars voor wie 'Werkfit maken' (nog) niet passend is.
2. 'Bevorderen maatschappelijke deelname'. Ook deze dienst biedt ondersteuning aan Texelaars voor wie 'Werkfit maken' (nog) niet passend is.
3. 'Praktijkassessment'. Bedoeld voor Texelaars voor wie het moeilijk in te schatten is wat de mogelijkheden zijn om te werken.
4. 'Begeleiding bij scholing' (toegevoegd op 1 juni 2019). Voor Texelaars die ondersteuning nodig hebben bij het volgen van een opleiding. Scholing is voor hen noodzakelijk om weer aan het werk te kunnen.

5. Nieuwe Nederlanders

De gemeente Texel krijgt vanuit het Rijk jaarlijks een contingent 'nieuwe Nederlanders' toegewezen, voormalige asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen en starten met hun inburgering. Dit is een qua nationale achtergrond pluriforme groep personen die als overeenkomst met elkaar hebben dat ze de taal moeten leren en bezig zijn met een inburgeringscursus. Er ligt veel verantwoordelijkheid bij de persoon in kwestie zelf. Veel nieuwe Nederlanders ontvangen een bijstandsuitkering van de gemeente. De Bolder biedt door middel van zijn productiewerk de mogelijkheid om snel aan de slag te gaan in een Nederlandse arbeidscontext. Ook is toeleiding naar externe werkplekken via ons bestaande netwerk een optie en bieden we vormen van taalondersteuning.

6. Werkgeversdienstverlening

In 2019 is De Bolder ook gestart met het faciliteren van spoor 2 re-integratie trajecten, i.h.k.v. de Wet verbetering poortwachter, voor werkgevers op Texel die dit zelf niet of moeilijk kunnen organiseren. Het gaat daarbij vaak om ondernemers in het midden-en kleinbedrijf.

Kerndilemma

Wij werken vanuit het besef dat de nieuwe 'mix' van categorieën van medewerkers binnen eenzelfde werkomgeving een steeds grotere uitdaging betekent. We zorgen voor een voldoende gevarieerd werkaanbod; voldoende gevarieerd in de zin van commercieel interessant (ter ondersteuning van de economisch gezonde bedrijfsvoering) en sociaal interessant (in de zin van laagdrempelig toegankelijk voor medewerkers met significante arbeidsbeperkingen, dan wel in de zin van geschikt voor medewerkers om zich verder te kunnen ontwikkelen). Tussen beide doelstellingen zit een zekere spanning waarbinnen tijdens besluitvormingsprocessen steeds weer de juiste afwegingen moeten worden gemaakt. Deze intrinsieke spanning wordt meer en meer voelbaar in de dagelijkse praktijk. Steeds vaker is er sprake van met elkaar conflicterende belangen. Enerzijds is daar de doelstelling om betaald werk te bieden aan medewerkers met een aantoonbare beperking en daardoor beperkte inzetbaarheid. Hiervoor is een economisch duurzaam gezonde maar vooral beschermde werkomgeving nodig met toegankelijk werk. En anderzijds is daar het streven om de medewerkers, indien mogelijk en zo snel hun ontwikkeling het toelaat, naar extern werk te begeleiden bij reguliere werkgevers. Het is juist deze laatste groep die ook binnen De Bolder de hoogste loonwaarde creëert.

Kerncompetentie

Al met al betekent het continue verenigen van deze met elkaar tegenstrijdige belangen een bijzonder complexe opgave in de dagelijkse werkelijkheid van De Bolder. Wat uiteindelijk de doorslag geeft is het belang van de medewerker zelf, dat altijd centraal staat bij belangrijke besluiten. Zeker voor de ambtelijke staf is de impact van alle veranderingen groot, zij moeten leren omgaan met de dilemma's die gepaard gaan met de 'dubbele' opdracht van De Bolder. Dit doet een beroep op een nieuw type competentie, een combinatie van *verandervaardigheid* en *veranderbestendigheid*. Het gaat hierbij om het tegelijkertijd kunnen mee bewegen met vernieuwingen en veranderingen *zonder* dat deze veranderingen de onderliggende werkstructuur van het lopende productiebedrijf teveel aantasten / ontregelen.

Existentiële vraagstukken

Begin 2019 is er, als sluitstuk van het ontvlechtigingsproces met het STT, een SWOT-analyse van De Bolder gemaakt. De grootste kans ligt op het vlak van sociaal ondernemen. De Bolder wordt op Texel gezien als een zeer relevante partner op het gebied van participatie in combinatie met sociaal-maatschappelijke projecten. Sociaal ondernemerschap door de lokale ondernemers kent zijn grenzen en er is geen andere partij op het eiland die, zonder winst oogmerk, hier volledige verantwoordelijkheid in zou kunnen nemen. Het aangaan van sociale samenwerkingsvormen kan een duurzaam antwoord zijn op de noodzaak – vanwege de veranderende doelgroepen - tot meer diversificatie van het werkaanbod van De Bolder. Ook het moderniseren van het aanbod en betere aansluiting met 'kansbanen' op Texel komt daarmee meer in beeld.

In 2019 is om deze reden een haalbaarheidsonderzoek gestart naar de opzet van een kringloopvoorziening als onderdeel van De Bolder, verdere ontwikkeling zal in 2020 plaatsvinden. Ook zijn er verkennende gesprekken geweest met een commerciële wasserij om toekomstige samenwerking te onderzoeken.

De begroting voor 2019 en de verantwoording over 2019

Financieel

De jaarrekening van De Bolder sluit met een nihil resultaat. Het bedrijfsresultaat zonder onttrekkingen uit en toevoegingen aan reserves is € 188.000 negatief. De WSW-bijdrage is ten opzichte van die in het jaar 2018 gestegen tot bijna € 26.000 per SE.

De netto bedrijfsopbrengst uit eigen productie in 2019 – na aftrek van aan de productie gerelateerde lasten – van € 1.328.000 is € 55.000 hoger dan vorig jaar en blijft iets om bijzonder trots op te zijn.

Investerings

In 2019 is er fors geïnvesteerd, waarbij ook de goedgekeurde investeringsruimte van € 100.000 uit 2018 is meegenomen. In totaal werd € 183.000 geïnvesteerd in de productieomgeving om het machinepark en de afdelingen van De Bolder toekomstbestendig te houden, zoals de aanschaf van een nieuwe mangel (€ 60.000) en diverse aanpassingen bij de Inpakstraat van de vloerplatenafdeling (€ 68.000).

Het volledige overzicht van de investeringen staat op pagina 19.

Huisvesting

De huisvestingssituatie van De Bolder is in 2019 gewijzigd, in zoverre dat een deel van de beschikbare kantoorruimte in het 'NUON' gebouw is verhuurd aan GGZ Noord-Holland Noord en aan VluchtelingenWerk Nederland.

Ambtelijke bezetting

De ambtelijke bezetting bestond eind 2019 uit 15 medewerkers, totaal 13 FTE. Het ziekteverzuimpercentage bedraagt 7,4%. Van dit verzuimpercentage is 6,9% langdurig ziekteverzuim (langer dan 6 weken).

De totale personele kosten zijn ten opzichte van 2018 gestegen met 11,9%, door toename van het aantal FTE en door toename van de kosten per FTE (loonsverhogingen door landelijke loonafspraken), alsook wegens ziektevervangings.

WSW-bezetting

Het jaar startte met 119 medewerkers. Er vertrokken 7 medewerkers: 2 wegens pensionering, 1 wegens ziekte en 2 op eigen verzoek. Helaas hebben wij dit jaar ook afscheid moeten nemen van 2 medewerkers wegens overlijden.

Bezetting en afbouw van 2018 naar 2019:

Daling werknemers (peildatum 31 december) van 119 naar 112 = -/- 5,9%

Daling FTE (peildatum 31 december) van 90,8 naar 84,2 = -/- 7,3%

Het jaar 2019 werd afgesloten met 112 medewerkers = 84,2 FTE

Daling van het gemiddelde aantal FTE over het gehele jaar van 92,0 naar 87,9 = -/- 4,5%

De gemiddelde bezetting in heel 2019 was 87,9 FTE, wat 0,1 FTE lager was dan werd ingeschat in de begroting.

De daling van het aantal medewerkers in FTE was kleiner (van 6,6% naar 4,5%) dan in 2018. Het is niet mogelijk om hieruit een trend te signaleren, want incidentele gevallen hebben in dit cijfer een grote invloed.

Participatiewet-bezetting

Bezetting eind 2019:

11 personen beschut (7,1 FTE)

1 persoon met loonkostensubsidie intern (0,8 FTE)

6 personen met loonkostensubsidie extern (5,3 FTE)

3 personen met een individuele voorziening (2,7 FTE)

1 persoon op een werkervaringsplaats

In 2019 hebben 14 personen een traject gehad in het kader van een werkervaringsplaats binnen De Bolder, dat bij 2 personen is opgevolgd door een intern dienstverband.

UWV-trajecten

Halverwege 2018 heeft De Bolder een aanbesteding bij het UWV afgerond, waarna het UWV is gestart met de inkoop van de trajecten "Werkfit maken" en "Naar werk". In mei 2019 volgde het "Modulair re-integratietraject" voor personen met een arbeidsongeschiktheidsachtergrond die onder de verantwoordelijkheid van het UWV vallen. Eind 2019 liepen er 2 trajecten.

Reclassering

In 2019 hebben 4 personen een werkstraf uitgevoerd in het productiebedrijf van De Bolder.

Overige trajecten

Aan het einde van het jaar liep voor één persoon een Leer-werktraject vanuit de OSG en voor één persoon was een zogenaamd spoor 2 re-integratietraject aangegaan.

Verkoop en productie

De opbrengst uit eigen productie is in 2019 licht gestegen ten opzichte van 2018. Door slimme investeringen in de productieomgeving en door het continu verbeteren/optimaliseren van de bedrijfsprocessen proberen we de daling van de opbrengst door afnemende productiviteit te dempen. Daarnaast is de opbrengst van vloerplaten (in 2019 ook direct aan Forbo Zweden) en detacheringen gestegen.

De opbrengst uit verkoop en productie was € 11.000 hoger dan begroot en kwam uit op een totaal van € 1.611.000. Ten opzichte van 2018 is dit een stijging van € 17.000 = 1,1%. Na aftrek van alle aan de productie gerelateerde kosten komt de netto opbrengst uit op € 1.328.000. Dit is 4,3% hoger dan in 2018 is behaald.

De inzet van uren in 2019 was totaal 120.150 uur, tegenover 119.600 in 2018, een stijging van 0,5%.

De uitgangspunten voor de productie blijven:

- Geschikt en toegankelijk werk voor mensen die mogelijk (tijdelijk) minder vaardig zijn.
- Het werk wordt minstens kostenneutraal uitgevoerd: gezien de uuropbrengst van gemiddeld € 13,41 is dit wederom ruimschoots gerealiseerd.
- Het werk wordt risicovrij uitgevoerd: het aantal garantieclaims was ook dit jaar weer nihil.
- Het werk vergt zo min mogelijk ambtelijke begeleiding: de inzet is altijd sober en doelmatig.

De product-marktcombinaties (PMC's) zijn uitgevoerd zoals gecalculiseerd:

- Industrieel: continuering productie diverse ondervloersystemen, speelgoed en zomerartikelen.
- Textiel: continuering lopende afspraken, in 2019 is doorgegaan met het verleggen van het accent naar meer Texelse (grote en kleine) klanten.
- Buitendienst: groenonderhoud grotendeels ongewijzigd. De focus ligt op het behoud van het groenonderhoud, het legen van de boven- en ondergrondse vuilcontainers en het maken en onderhouden van de groene verwijsborden op Texel.
- Detachering: de omzet is gestegen, de inspanningen van de trajectcoaches dragen bij aan de stijging van het aantal extern geplaatste medewerkers.

Personele ontwikkelingen

Gedurende het gehele jaar heeft er scholing van het totale werknemersbestand plaatsgevonden. Deze scholing heeft zich gericht op algemene werknemersvaardigheden en veilig werken binnen De Bolder. Verder krijgen alle vorkheftruckchauffeurs en alle overige chauffeurs regelmatig bijscholing en is er aandacht voor de jaarlijkse herhalingstrainingen bedrijfs-hulpverlening. Ook organiseerden we een scholing 'Sociale Vaardigheden' in samenwerking met Stichting Texels Welzijn.

In 2018 is een medewerkersonderzoek uitgevoerd. Vanuit een respons van 83% kwam naar voren dat medewerkers hun werk prettig, belangrijk en passend vinden. Men is over het algemeen tevreden met het werk, de werkplek, de machines / de gereedschappen waarmee men werkt en de manier waarop de staf met hen omgaat. Er zijn ook zaken die flink verbeterd kunnen worden: de staat van de keukens in de kantine, de hygiëne op de toiletten en het goed vastleggen van trajectafspraken. Samen met de medewerkers en de OR van De Bolder hebben we in 2019 een concreet en toetsbaar verbeterplan opgesteld dat in 2020 ook verder in uitvoering wordt genomen.

Samenwerking met de gemeentelijke organisatie

In 2019 heeft De Bolder meer en meer initiatief genomen om nauwere samenwerking met de overige afdelingen van de gemeentelijke organisatie te bewerkstelligen. Bijvoorbeeld met de afdeling HRM zijn er concrete gezamenlijke stappen gezet in het vraagstuk over de invulling van het werkgeverschap voor participanten. Maar ook in kwesties op het gebied van inkoop en financiën weten we elkaar steeds makkelijker te vinden. Op het gebied van ICT is het ICT-systeem van De Bolder in 2019 geïntegreerd in dat van de gemeente. Dit verhoogt de bedrijfszekerheid en is in beheer een stuk efficiënter.

Arbeidsomstandigheden

De arbeidsomstandigheden van medewerkers vormen een van de belangrijkste aandachtspunten binnen de bedrijfsvoering van De Bolder. Juist bij medewerkers die kwetsbaar zijn in hun fysieke en/of psychische belastbaarheid luistert de manier waarop zij worden belast zeer nauw. Ook een consistente en deskundige instructie vanuit de werkleiding is enorm belangrijk. Bij (dreigende) uitval door overbelasting wordt werkplekondersteuning geboden door onze eigen arbeidsdeskundige. Sowieso heeft de nauwe samenwerking met de eigen bedrijfsarts en de eigen arbeidsdeskundige de focus op ziekteverzuimpreventie sterk vergroot. Er is zowel praktisch als beleidsmatig aandacht geweest voor gericht ondersteunen van de operationeel leidinggevenden in de begeleiding van de medewerkers op dit vlak.

Het ziekteverzuim onder de productiemedewerkers was in 2019 12,4%, hetgeen iets lager is dan het landelijk gemiddelde in dit soort organisaties.

De intensievere samenwerking tussen De Bolder en het STT heeft ook als positief effect dat wanneer medewerkers door andere niet-werkgerelateerde oorzaken uitvallen, eventuele ondersteuning in de privésfeer (bijvoorbeeld door inzet van begeleiding op het vlak van de WMO of anderszins) snel besproken kan worden. In 2019 heeft dit ook weer in een aantal concrete gevallen uitval van medewerkers door ziekte, als gevolg van psychische overbelasting in de privésfeer, kunnen voorkomen.

Financiële kansen en bedreigingen (analyse van de verschillen t.o.v. de begroting)

- Bijdrageresultaat WSW
Kans -/- € 50.000 tot +/- € 50.000
Werkelijk resultaat +/- € 9.000
De WSW-lonen en -personeelskosten zijn samen € 5.000 hoger dan begroot, enerzijds door een tragere uitstroom door het jaar heen en anderzijds doordat aan personeelskosten minder is uitgegeven dan was voorzien. De begroting van de te ontvangen gemeentelijke bijdrage is in de halfjaarrapportage aangepast en daarmee in overeenstemming gebracht met de toegekende formatie en het budget volgens de meicirculaire. De ontvangen bijdrage is conform het iets verhoogde budget van de septembercirculaire. Per saldo is het bijdrageresultaat daardoor € 9.000 minder negatief.
- Uitvoering Participatiewet
Kans -/- € 30.000 tot +/- € 30.000
Werkelijk resultaat -/- € 11.000
De begroting was in de halfjaarrapportage al naar beneden bijgesteld vanwege het tegenvallende aantal plaatsingen. Enerzijds zijn de lonen en personeelskosten toch nog € 15.000 lager dan begroot. Anderzijds is er sprake van daling in de verhouding tussen de vergoeding voor de loonkosten t.o.v. de betaalde loonkosten door de hogere loonwaarden van de medewerkers, waardoor de gemiddelde loonkostensubsidie is gedaald.
- UWV-Trajecten
Kans -/- € 30.000 tot +/- € 30.000
Werkelijk +/- € 5.000
Het aantal trajecten is iets hoger dan was begroot en de personeelskosten, vanwege werkkleding en overige secundaire voorzieningen, zijn lager dan begroot.
- Bedrijfskosten
Kans -/- € 30.000
Werkelijke kosten +/- € 54.000
De begroting is in de halfjaarrapportage aangepast en daarmee in overeenstemming gebracht met de reële verwachtingen. De salariskosten van het ambtelijk personeel zijn € 3.000 binnen de gewijzigde begroting gebleven. De overige bedrijfskosten zijn door incidentele uitgaven, wegens vervanging van dakplaten en bitumen dakbedekking, € 57.000 hoger dan begroot. Voor deze overschrijding was toestemming gevraagd en gekregen middels raadsbesluit 1831208 d.d. 18 september 2019. Het bedrag wordt eveneens conform dit besluit onttrokken aan de reserve groot onderhoud.

- Opbrengst verkoop en productie

Kans -/- € 50.000 tot +/- € 20.000

Werkelijke opbrengst +/- € 11.000

Het dalende aantal WSW-werknemers is nagenoeg gecompenseerd met Participatiewet-werknemers en met werkervaringsplaatsen. Het aantal werknemers dat gedetacheerd was op externe werkplekken was gedurende het jaar hoger dan in het vorige boekjaar, wat heeft geresulteerd in een hogere omzet. Ook de opbrengsten op vloerplaten en wasserij zijn gestegen, maar door stijging van kosten van materiaalverbruik is de netto toegevoegde waarde op die onderdelen gedaald. Door meevallende overige bedrijfslasten is het netto bedrijfsresultaat echter toch € 28.000 hoger dan in de bijgestelde begroting kon worden verwacht.

Van de in de begroting opgenomen kansen en bedreigingen hebben enkele inderdaad tot hogere lasten en lagere opbrengsten geleid. In de halfjaarrapportage was het merendeel van deze posten echter goed ingeschat. Met het minder negatieve resultaat op de WSW en het hogere resultaat op de UWV-trajecten kan de verlaging uit de gemeentelijke Participatiewet-bijdrage ruimschoots worden gecompenseerd. Daarnaast hebben ook het hogere netto bedrijfsresultaat en de lagere financiële lasten ertoe bijgedragen dat de onttrekking uit de reserve egalisatie rekeningresultaten in totaal € 41.000 lager was dan het bedrag waarmee in de halfjaarrapportage rekening werd gehouden.

Programmaverantwoording Leer-Werkbedrijf De Bolder x € 1.000

	Realisatie <u>2019</u>	Realisatie <u>2018</u>
Totaal baten	4.358	4.434
Totaal lasten	-/- 4.546	-/- 4.259
Onttrekking/toevoeging aan reserves	<u>188</u>	<u>-/- 35</u>
Gerealiseerde resultaat	0	140

Tot slot

Dit jaarverslag laat zien dat de kentering in bezetting en productiviteit , waar in de afgelopen jaren op verschillende manieren al voor is gewaarschuwd, nu echt concreet begint te worden. Ook is in 2019 duidelijk geworden dat de inbedding van De Bolder in de rest van de gemeentelijke organisatie hard toe is aan revisie. De dynamiek en ondernemingsopdracht van De Bolder, de verantwoordelijkheidsvraagstukken, de financiële kansen en bedreigingen en het ontwikkelen van een bestuurlijke langetermijnvisie op De Bolder zullen in 2020 adequaat geadresseerd moeten worden.

De overdracht van de taken vanuit het Rijk naar de gemeenten op het gebied van participatie is eind 2019 geëvalueerd door het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). Het SCP heeft zeer kritische kanttekeningen geplaatst bij het behalen van de achterliggende doelstellingen van de wet ¹:

(...) Voor jonge arbeidsgehandicapten is de kans om werk te vinden sinds de invoering van de Participatiewet wel toegenomen. De banen waarin zij terecht komen, zijn echter vaker van tijdelijke aard. Hun inkomen is gedaald. Voor mensen met een WSW-indicatie is de kans op werk sinds de invoering van de Participatiewet afgenomen, hun uitkeringsafhankelijkheid nam toe. Voor hen blijkt de nieuwe regeling ongunstig uit te pakken. Voor mensen die een bijstandsuitkering ontvangen heeft de Participatiewet nauwelijks effect. Hun kansen op een baan waren laag vóór de invoering van de Participatiewet en zijn dat sinds 2015 nog steeds. (...)

(...) Deels zijn de resultaten te wijten aan opstartproblemen. Zo kwamen beschut werk en loonkostensubsidie pas langzaam op gang. Gemeenten moesten wennen aan hun nieuwe taak en een nieuwe doelgroep. Maar niet alles is hierdoor te verklaren. De verschillen tussen verondersteld gedrag en daadwerkelijk gedrag zijn te groot; de genoemde aandachtspunten zijn structureel van aard. (...)

(...) Op basis van dit onderzoek zijn een aantal duidelijke verbeterpunten te noemen. Zo zouden signaleringsmechanismen ook de meest kwetsbare groepen in beeld moeten brengen. Er zou een financieringsstructuur moeten komen die motiveert om ook mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden. Verder is heroverweging van de verwachtingen aan te bevelen. Ook de vermindering van complexiteit en inbedding van een effectief matchingsproces vragen om aandacht. De afgelopen jaren werd onze economie gekenmerkt door hoogconjunctuur. Wanneer mensen uit de doelgroep een baan vonden, betrof dit veelal een kleine, tijdelijke baan. In economisch mindere tijden zijn zij naar verwachting de eersten die hun baan zullen verliezen, zo laten ervaringen uit het verleden zien. (...)

Het is zonneklaar dat een congruente en integrale aanpak vanuit de gemeente nodig blijft voor een specifieke groep Texelaars met gecombineerde vraagstukken op het gebied van participatie, welzijn en zorg. De Bolder speelt binnen de bestaande sociaal-maatschappelijke structuur een heel belangrijke rol in de ondersteuning van deze groep. Niet alleen als aanjager van vernieuwing en optimalisering van vraag en aanbod tussen werkgevers en werkzoekenden, ook als sociale werkgever pakken wij namens de gemeente onze verantwoordelijkheid voor deze kwetsbare burgers.

Op Texel, in tegenstelling tot in veel andere gemeenten, is het mogelijk deze integrale aanpak geheel in eigen regie vorm te geven. Dat is iets om heel zuinig op te zijn. En om dit ook in de toekomst (sociaal en economisch) verantwoord te kunnen blijven doen is het noodzakelijk om een verstandige langetermijnvisie vast te stellen, gedragen door de raad en de Texelse samenleving. Dat is een proces dat veel verder gaat dan alleen een weging van kosten en opbrengsten, zoals gebruikelijk in het kader van een jaarrekening. In zo'n proces moet met elkaar worden bepaald wat de werkelijke WAARDE is van De Bolder in de Texelse samenleving. En hoe we die WAARDE zo goed mogelijk sociaal-maatschappelijk laten renderen.

Ondertussen blijven wij op De Bolder doen waar we al jaren goed in zijn: mooi en zinnig werk bieden op een sociaal en economisch verantwoorde wijze. Waarbij we onze medewerkers de kans bieden zichzelf te ontplooiën voor zover zij dat willen en kunnen. Ik dank de raad en het college voor het vertrouwen dat zij stellen in mij en mijn medewerkers om deze mooie taak – dag in, dag uit – vorm te mogen geven.

Texel, 17 maart 2020.
Jacco Mokveld,
directeur

¹ Eindevaluatie van de Participatiewet (samenvatting), pagina 29, SCP, 2019

PARAGRAFEN

PARAGRAFEN

Paragraaf A: Lokale heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing voor De Bolder. Hiervoor wordt verwezen naar de jaarrekening van de Gemeente Texel.

Paragraaf B: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen van De Bolder is het vermogen om niet-structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde de bedrijfsvoering zonder directe externe hulp veilig te stellen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen waarover De Bolder beschikt / kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is een indicatie voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van De Bolder.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van De Bolder bestaat uit de algemene reserve en de stille reserves. Stille reserves worden gevormd door de meerwaarde van activa die laag of tegen nul zijn gewaardeerd en verkoopbaar zijn indien men dat zou willen.

De algemene reserve bedraagt eind 2019 € 360.000. De gebouwen zijn in 2014 getaxeerd op een mogelijke verkoopopbrengst van € 4.135.000. Hier tegenover staan een WOZ-waarde begin 2018 van € 3.615.000 en een boekwaarde eind 2019 van € 1.604.000.

Zonder stagnatie van de bedrijfsvoering te veroorzaken zijn er volgens bovenstaande definitie geen stille reserves. Uiteraard kan een stille reserve alleen worden geëffectueerd bij een gerealiseerde verkoop. Dit is afhankelijk van de markt.

Onderdeel van het eigen vermogen van De Bolder zijn de verschillende bestemmingsreserves. Deze reserves zijn onderverdeeld in investeringsreserves, kostenreserves en risicoreserves. Het totaal van de risicoreserves bedraagt eind 2019 € 305.000. Net als de algemene reserve zijn deze risicoreserves bestemd voor toekomstige risico's.

Inventarisatie van risico's

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Deze wet behelst de hervorming van de WSW, de WWB en de Wajong, gecombineerd met een bezuinigingsopdracht voor de komende jaren.

De instroom in de WSW is per 1 januari 2015 volledig gestopt. Voor iedereen die op 31 december 2014 in dienst was in de WSW blijven de rechten gewaarborgd. Door natuurlijk verloop met een volledige instroomstop is het aantal werknemers in de WSW van 2015 naar 2019 met 44 personen gedaald tot 112 personen.

De gemeente Texel heeft besloten de Participatiewet grotendeels zelf uit te voeren, waarbij voor alles wat met gesubsidieerd werk te maken heeft De Bolder wordt ingeschakeld. Na een voorzichtige start in 2016 met 3 werknemers zijn er 7 werknemers in 2017 ingestroomd en 12 werknemers in 2018. De krimp in de WSW is daardoor deels gecompenseerd door groei in de Participatiewet tot 22 personen.

In november 2017 heeft het college van B&W het besluit genomen om het Sociaal Team van de gemeente en De Bolder samen te voegen tot een nieuwe Uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein (USD). Na grondige analyse van de gevolgen van dit besluit en de gewenste toekomst voor het Sociaal Domein is in maart 2018 het genomen besluit herzien. De beide onderdelen van de gemeente Texel blijven gescheiden opereren, maar wel met samenwerking op veel vlakken. De dubbelrol van de directeur van De Bolder als manager dienstverlening Sociaal Domein, tijdelijk ingesteld vanuit het wenkend perspectief van de samenvoeging, is per 1 april 2019 derhalve ook weer ontvlochten.

De Bolder behoudt daarmee een eigen plek binnen de gemeentelijke organisatie. Hiermee kan binnen De Bolder de focus gericht blijven op zowel het in stand houden van het productiebedrijf als het plaatsen en begeleiden van werknemers bij externe werkgevers.

Het zal voor de SW-bedrijven, dus ook voor De Bolder, een uitdaging worden om de WSW met de krimpende beschikbare middelen te blijven uitvoeren en om vorm te geven aan de uitvoering van de Participatiewet, binnen de daarvoor beschikbare budgetten. Dit vraagt aanpassingen in de bedrijfsvoering en de kostenstructuur. De steeds zwakker wordende samenhang van de doelgroep heeft negatieve gevolgen voor de productiemogelijkheden van de werknemers en versterkt dit proces nog eens. Dit kan ook betekenen dat in de toekomst afdelingen gaan inkrimpen waardoor machines buiten gebruik zullen worden gesteld, met als gevolg dat die machines moeten worden afgeboekt. Met de krimpende budgetten bestaat ook het risico dat het niet direct lukt om de vaste lasten in gelijke mate te laten dalen.

In de vastgestelde begroting 2019 van De Bolder is een meerjarenprognose opgenomen waarin gepresenteerd wordt dat de te realiseren resultaten jaarlijks zullen gaan dalen en naar de verwachting van dit moment, ondanks voorgenomen maatregelen, ook negatief kunnen gaan worden.

Voor de dekking van deze toekomstige negatieve resultaten is een bestemmingsreserve gevormd. Dekking van de negatieve resultaten kan dan incidenteel in eerste instantie uit deze reserve plaatsvinden. Er is daarmee voldoende tijd beschikbaar om maatregelen te nemen teneinde een oplossing voor deze problematiek te realiseren. Uit de winstbestemmingen van 2014 tot 2017 hebben stortingen in deze reserve plaatsgevonden.

De vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook van toepassing voor overheidsondernemingen. Die moeten zelf nagaan voor welke activiteiten ze belastingplichtig zijn.

Volgens de gemeente (advies van de belastingadviseur) komt De Bolder niet door de ondernemingspoort voor haar activiteiten. Op deze wijze is door de gemeente aangifte gedaan voor de jaren 2016 en 2017. De belastingdienst heeft (evenals voor andere gemeenten) nog geen besluit genomen over de aangifte vennootschapsbelasting van 2016 en 2017.

Omdat De Bolder een productie- en bemiddelingsbedrijf is dat op diverse markten opereert, worden er hierdoor ondernemersrisico's gelopen. Door de spreiding over diverse PMC's en spreiding van afnemers wordt getracht dit risico beheersbaar te houden. De productie van ondervloeren is in de loop der jaren echter een grotere rol gaan spelen en beslaat thans ruim 40% van de totale productie. Er bestaat natuurlijk altijd het risico dat een bepaalde deelmarkt niet meer rendabel kan worden uitgevoerd of een bepaalde afnemer besluit naar een andere leverancier te gaan, maar dit kan worden opgevangen door een verschuiving naar een van de andere PMC's. De betrokken werknemers zullen niet worden ontslagen, maar er moeten aanvullende vervangende rendabele werkzaamheden worden gevonden.

Vanuit het productiebedrijf zijn er geen lopende claims met een substantieel financieel belang bekend. Risico's die volgen uit de normale bedrijfsvoering van De Bolder zijn afgedekt door verzekeringen of er zijn voorzieningen voor getroffen.

Beleid

De algemene reserve is een algemene buffer voor het opvangen van tegenvallers en bedraagt eind 2018 € 360.000, dat is ruim 8% van de totale bedrijfslasten. Als wordt gekeken naar de bedrijfslasten zonder WSW-loonkosten en Participatiewet, want daarvoor wordt een gemeentelijke bijdrage ontvangen, dan bedraagt de algemene reserve 20% van deze bedrijfslasten. Het beleid van De Bolder is om een sluitende begroting te presenteren, zodat de algemene reserve niet hoeft te worden aangesproken. Als er dan onverwachte tegenvallers ontstaan, zodat er een negatief resultaat moet worden gepresenteerd, dan is een algemene reserve van 20% van deze bedrijfslasten een verantwoorde buffer.

Daarnaast is er uit de winstbestemmingen vanaf 2014 in totaal € 354.000 gestort in de reserve egalisatie rekeningresultaten. Ook deze reserve is gevormd voor de dekking van negatieve rekeningresultaten.

Kengetallen volgens art. 11 BBV:

Jaarverslag 2019 Kengetallen	Verloop van de kengetallen		
	Verslag 2019	Begroting 2019	Verslag 2018
netto schuldquote	51		49
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	14		9
solvabiliteitsratio	35		39
structurele exploitatieruimte	-2	0	6

Betekenis kengetallen:

Netto schuldquote: weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: idem maar dan gecorrigeerd voor de uitgeleende gelden.

Solvabiliteitsratio: geeft inzicht in de mate waarin een gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: in hoeverre is een gemeente in staat de structurele lasten te voldoen uit de structurele baten.

De opname van bovenstaande kengetallen is verplicht volgens art 11. BBV vanaf de jaarrekening 2015. De betreffende cijfers van De Bolder worden geconsolideerd in de jaarrekening van de gemeente Texel. Voor een toelichting wordt verwezen naar de kengetallen van de gemeente Texel met de betreffende toelichting.

Paragraaf C: Onderhoud kapitaalgoederen

De samenstelling van de gebouwen van De Bolder is zo divers dat de normale onderhoudskosten, inclusief groot onderhoud, een gelijkmatig verloop in de tijd geven. Onderhoud wordt naar behoefte uitgevoerd, afhankelijk van de noodzaak van het betreffende onderhoud en afhankelijk van de financiële middelen van dat moment. Uit de winstbestemming van 2013 was een bestemmingsreserve gevormd voor groot onderhoud aan gebouwen en installaties. In 2019 is deze reserve aangewend voor het vervroegd vervangen van dakplaten en bitumen dakbedekking in verband met de wens van de gemeente om extra zonnepanelen op de panden te plaatsen.

Paragraaf D: Financiering

Conform het treasury-statuuat van de gemeente Texel en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) dient in de jaarrekening verantwoording over het gevoerde treasury-beleid te worden afgelegd. Deze verantwoording vindt niet plaats in de jaarrekening van De Bolder, maar in die van de gemeente Texel.

Paragraaf E: Bedrijfsvoering

Voor een verantwoording over de bedrijfsvoering van De Bolder verwijs ik u naar het algemene gedeelte van het jaarverslag.

Paragraaf F: Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin De Bolder een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Volgens deze definitie heeft De Bolder geen verbonden partijen.

JAARREKENING

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER 2019 (x € 1.000)

ACTIVA	2019	2018	PASSIVA	2019	2018
Vaste activa			Vaste passiva		
Materiële vaste activa			Eigen vermogen		
Investerings met een economisch nut	2.000	1.983	Algemene reserve	360	360
Financiële vaste activa			Bestemmingsreserves	1.207	1.254
Leningen aan			Gerealiseerde resultaat	<u>0</u>	<u>140</u>
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	1.613	1.800	Totaal eigen vermogen	1.567	1.754
Vlottende activa			Voorzieningen		
Voorraden			Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	0	39
Grond- en hulpstoffen	161	191	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Gereed product en handelsgoederen	<u>8</u>	<u>6</u>	Onderhandse leningen van Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	2.000	1.983
Totaal voorraden	169	197	Vlottende passiva		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	269	53	Overige schulden	97	137
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	0	Overlopende passiva		
Rekening-courantverhoudingen met niet- financiële instellingen	39	27	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	<u>821</u>	<u>590</u>
Overige vorderingen	<u>193</u>	<u>224</u>			
Totaal uitzettingen	501	304			
Liquide middelen					
Kassaldi	0	0			
Banksaldi	<u>1</u>	<u>3</u>			
Totaal liquide middelen	1	3			
Overlopende activa					
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	<u>201</u>	<u>216</u>			
Totaal	<u>4.485</u>	<u>4.503</u>	Totaal	<u>4.485</u>	<u>4.503</u>

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING (x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2019		Begroting 2019 na wijziging		Begroting 2019 voor wijziging		Realisatie 2018	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bijdrageresultaat								
<u>WSW</u>								
Lonen en personeelskosten WSW	2.414		2.409		2.383		2.348	
Gemeentelijke bijdragen WSW		2.372		2.358		2.242		2.506
Resultaat WSW	42		51		141			158
<u>Participatiewet</u>								
Lonen en personeelskosten P-wet	287		302		344		148	
Gemeentelijke bijdragen P-wet		360		386		464		334
Resultaat Participatiewet		73		84		120		186
<u>UWV trajecten</u>								
Lonen en personeelskosten UWV	0		3		3		0	
Vergoeding UWV		14		12		12		0
Resultaat UWV-trajecten		14		9		9		0
★ Totaal bijdrageresultaat		41		42		12		344
Bedrijfsopbrengsten								
Opbrengst verkoop en productie		1.611		1.600		1.600		1.594
Afschrijving vaste activa t.b.v. productie	105		119		119		113	
Overige bedrijfskosten t.b.v. productie	178		181		166		208	
Bedrijfslasten t.b.v. productie	283		300		285		321	
★ Totaal bedrijfsopbrengsten		1.328		1.300		1.315		1.273
Kosten bedrijfsvoering								
Salariskosten ambtelijk personeel	1.028		1.031		876		919	
Afschrijving vaste activa algemeen	61		61		61		61	
Overige bedrijfskosten	473		416		427		453	
★ Totaal kosten bedrijfsvoering	1.562		1.508		1.364		1.433	
★ Bedrijfsresultaat	189		166		61		184	
Financiële baten en lasten		1		3		3		9
★ Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	188		169		64		175	
Onttrekking/toevoeging aan reserves		188		169		64		35
★ Gerealiseerde resultaat	0		0		0		140	

Het negatieve bedrijfsresultaat van € 188.000 is het resultaat dat De Bolder heeft behaald uit de normale bedrijfsvoering, inclusief incidentele baten en lasten. Daarnaast zijn er onttrekkingen uit bestemmingsreserves, waarvoor al eerder besluitvorming is geweest. Per saldo leidt dit tot een nihil resultaat.

GRONDSLAGEN VAN DE FINANCIËLE VERSLAGLEGGING

ALGEMENE GRONDSLAGEN.

Onderstaande grondslagen, waarop de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling is gebaseerd, zijn bedoeld als leidraad voor een juiste interpretatie van de financiële overzichten. De jaarrekening voldoet aan het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening van De Bolder is meer gedetailleerd dan het BBV voorschrijft. De Bolder heeft hier bewust voor gekozen ter vergroting van het sturingsmechanisme van de directie en de verantwoordingsbehoefte van de gemeente Texel.

De waardering van de activa en de passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vennootschapsbelasting.

De vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook van toepassing voor overheidsondernemingen. De huidige analyse geeft aan dat De Bolder als onderdeel van de gemeente niet belastingplichtig is voor de activiteiten in het kader van de WSW en de Participatiewet. Dit wordt toegelicht bij de niet in de balans opgenomen verplichtingen.

BALANS.

Materiële vaste activa.

De waardering van de vaste activa is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de over dit bedrag berekende lineaire afschrijvingen.

Het afschrijvingspercentage is, rekening houdend met het BBV, afhankelijk van de soort investering en de geschatte levensduur, waarbij een activeringsgrens van € 10.000 wordt aangehouden. Op grond wordt niet afgeschreven.

Gronden en terreinen	n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Bedrijfsgebouwen technische installaties	10 jaar
Machines, apparaten, overige inventaris	5/10 jaar
Transportmiddelen, landbouwtractoren en aanhangwagens	10 jaar
Personenauto's en bedrijfsauto's	7 jaar
Hard- en software ICT	5 jaar

Financiële vaste activa.

Betreft een lening aan de gemeente Texel ter grootte van de reserves en voorzieningen van De Bolder. Deze wordt opgenomen tegen de nominale waarde.

Voorraden.

De grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen vaste verrekenprijzen, gebaseerd op de gemiddelde inkoopprijs. Verschillen tussen vaste verrekenprijs en feitelijke inkoopprijs worden als bedrijfsresultaat verantwoord. Incourante voorraden zijn afgewaardeerd tot marktwaarde. De goederen in bewerking en het gereed product worden gewaardeerd tegen de grondstoffenprijs, wat tot gevolg heeft dat de gerealiseerde opbrengst pas als opbrengst wordt genomen bij verkoop en aflevering van het product.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

De uitzettingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, waarbij een voorziening is getroffen voor debiteurenrisico's voor posten ouder dan 3 maanden.

Liquide middelen.

Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Overlopende activa.

Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Eigen vermogen.

De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.

Aan de bestemmingsreserves is door het bestuur een specifieke bestemming gegeven.

Aan het gerealiseerde resultaat van het begrotingsjaar zal door het bestuur een bestemming worden gegeven.

Voorzieningen.

De voorzieningen worden tegen de nominale waarde van de verwachte verplichtingen opgenomen.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De materiële vaste activa wordt gefinancierd door een lening van de gemeente Texel. Het gehanteerde rentepercentage is het percentage van het jaar waarin de investering is geactiveerd. De aflossing is gelijk aan de afschrijvingen van de activa, verhoogd met de boekwaarde van de desinvesteringen.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

Overlopende passiva.

Deze worden tegen nominale waarde opgenomen.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING.

Lonen en personeelskosten WSW.

Hierop worden de loonkosten inclusief personeelskosten verantwoord van het WSW-personeel.

Gemeentelijke bijdragen WSW.

Dit betreft de van de gemeente ontvangen bijdrage voor de uitvoering van de WSW.

Lonen en personeelskosten Participatiewet.

Hierop worden de loonkosten inclusief personeelskosten verantwoord van werknemers vanuit de Participatiewet.

Gemeentelijke bijdragen Participatiewet.

Dit betreft de van de gemeente ontvangen bijdrage voor de uitvoering van de Participatiewet.

Opbrengst verkoop en productie.

De opbrengst is de omzet verminderd met de kosten voor grond- en hulpstoffen. De omzet is de opbrengst van aan derden geleverde goederen en diensten exclusief over de omzet geheven belastingen.

Afschrijving vaste activa t.b.v. de productie.

Dit betreft de afschrijvingskosten van de materiële vaste activa, die worden gebruikt voor het realiseren van de productie.

Overige bedrijfskosten t.b.v. productie.

Onder deze post staan alle overige bedrijfskosten, die rechtstreeks ten laste van de productie worden gebracht.

Salariskosten ambtelijk personeel.

Hierop worden de salariskosten inclusief personeelskosten van het ambtelijk personeel verantwoord.

Afschrijving vaste activa algemeen.

Dit betreft de afschrijvingskosten van de materiële vaste activa die niet direct voor de productie worden gebruikt.

Overige bedrijfskosten.

Onder deze post staan alle overige bedrijfskosten opgenomen, berekend op basis van historische kosten.

Financiële baten en lasten.

De financiële baten en lasten bestaan uit ontvangen rentebaten en betaalde rentelasten.

Onttrekking/toevoeging aan reserves.

Hieronder zijn begrepen de onttrekkingen uit en toevoegingen aan de verschillende bestemmingsreserves.

Gerealiseerd resultaat.

Het voorstel voor de resultaatbestemming wordt separaat aangeboden. Het risico voor exploitatieverliezen ligt bij de gemeente Texel.

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

Vaste activa

Materiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	512	-	-	-	-	512
Bedrijfsgebouwen en installaties	1.075	85	-	68	-	1.092
Vervoermiddelen	31	-	-	15	-	16
Machines en overige inventaris	<u>365</u>	<u>98</u>	<u>-</u>	<u>83</u>	<u>-</u>	<u>380</u>
Totaal	<u>1.983</u>	<u>183</u>	<u>-</u>	<u>166</u>	<u>-</u>	<u>2.000</u>

De materiële vaste activa betreffen uitsluitend activa met een economisch nut. De gebouwen, installaties, machines, inventarissen en goederen zijn op basis van een onafhankelijke taxatie voor een nieuwwaarde van € 12.610.000 verzekerd tegen brand- en stormschade. Deze taxatiewaarde wordt jaarlijks geïndexeerd en is aanzienlijk hoger dan de boekwaarde.

Investeringen 2019:	bedrag x € 1.000	datum goedkeuring B&W
Schaartafels/kettingbaan vloerplaten	38	16-07-2019
Aanpassing inpakstraat vloerplaten	30	16-07-2019
Mangel afdeling Fijnwerk	60	16-07-2019
Herinrichting afdeling Fijnwerk/Varia	55	16-07-2019

Er is geen sprake van nog lopende kredieten.

Van het door de raad goedgekeurde investeringsplan 2019 van € 100.000 staat aan het einde van het jaar nog € 17.000 open.

Financiële vaste activa x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2018	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflos- singen	Boekwaarde 31-12-2019
Lening aan de gemeente Texel	<u>1.800</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>187</u>	<u>1.613</u>

De lening betreft de bij de gemeente Texel belegde reserves en voorzieningen.

		x € 1.000	
<u>Flottende activa</u>		2019	2018
<u>Voorraden</u>	Grond- en hulpstoffen	161	191
	Gereed product en handelsgoederen	<u>8</u>	<u>6</u>
	Totaal voorraden	<u>169</u>	<u>197</u>
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>			
Vorderingen op openbare lichamen	Gemeente Texel	269	38
	Overgedragen WSW-bijdrage overige gemeenten	<u>-</u>	<u>15</u>
	Totaal vorderingen	<u>269</u>	<u>53</u>

De vordering op de gemeente betreft het debiteurensaldo ad € 58.000 (per ultimo 2018: € 38.000), aangevuld met een bedrag ad € 211.000 dat bestaat uit de te verrekenen (voorgeschoten) investeringen en afschrijvingen, de te verrekenen rente over de activa en de belegde reserves, de rente over de rekening-courant en de te verrekenen btw (compensatiefonds). Het totaal van deze te verrekenen posten was vorig jaar per saldo een te betalen bedrag dat in de balans van 2018 staat onder de overlopende passiva.

TOELICHTING OP DE BALANS

	x € 1.000	
	2019	2018
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Uitzettingen	<u>0</u>	<u>0</u>

Het drempelbedrag voor schatkistbankieren is voor De Bolder € 250.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
x € 1.000				
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	2	2	2	1
Ruimte onder het drempelbedrag	248	248	248	249

Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen

Banksaldo BNG via gemeente Texel	<u>39</u>	<u>27</u>
Totaal rekening-courant	<u>39</u>	<u>27</u>

Overige vorderingen

Handelsdebiteuren	200	231
Voorziening dubieuze debiteuren	<u>7</u>	<u>7</u>
Totaal uitzettingen	<u>193</u>	<u>224</u>

Handelsdebiteuren ouder dan 3 maanden (x € 1.000) 1 8

Voor de verwachte oninbaarheid van vorderingen op debiteuren is een voorziening van € 7.000 gevormd.

Liquide middelen

Kassaldi	Kassaldi	<u>0</u>	<u>0</u>
Banksaldi	Banksaldi	<u>1</u>	<u>3</u>

Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende

begrotingsjaren komen	Vooruitbetaalde kosten	4	3
	Belastingdienst	9	
	Nog te ontvangen bedragen	<u>188</u>	<u>213</u>
	Totaal overlopende activa	<u>201</u>	<u>216</u>

Het nog te ontvangen bedrag van de belastingdienst is het saldo van de aangiftes omzetsbelasting over de maanden november en december.

In 2017 is een nieuwe subsidie ingesteld voor het verlagen van de werkgeverslasten van werknemers met een laag inkomen, het lage inkomensvoordeel LIV. De uitbetaling van deze subsidie over 2019 zal in de tweede helft van 2020 plaatsvinden, zodat hiervoor een vordering is opgenomen van € 54.000 voor WSW-medewerkers (per ultimo 2018 € 55.000) en een bedrag ad € 4.000 voor Participatiewet-medewerkers. Voor de subsidie loonkostenvoordeel (LKV) voor oudere medewerkers en/of medewerkers met een arbeidsbeperking is een bedrag opgenomen van € 7.000 (2018: € 6.000).

Daarnaast is een vordering op het UWV opgenomen van € 121.000 voor de compensatie voor in de jaren 2015 t/m 2019 aan werknemers verstrekte transitievergoedingen. Deze vordering zal in 2020 worden uitbetaald.

TOELICHTING OP DE BALANS

PASSIVA

Vaste passiva

Reserves x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2018	Bestemming resultaat 2018	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserve	360	-	-	-	-	360
Investeringsreserves:						
Reserve investeringen 2003	165	-	-	-	51	114
Reserve investeringen 2018	414	-	-	-	1	413
Reserve cofinanc. transitiekst. P-wet	103	-	-	-	13	90
Kostenreserves:						
Reserve groot onderhoud gebouwen	59	-	-	57	-	2
Reserve speciale trajecten P-wet	159	-	-	-	-	159
Reserve aanp. laagspanningsinstall.	-	-	-	-	-	-
Reserve transformatiekosten	-	140	-	17	-	123
Risicoreserves:						
Reserve egalisatie rekeningresultaten	354	-	-	49	-	305
Gerealiseerde resultaten:						
Gerealiseerde resultaat 2018	140	- 140	-	-	-	-
Gerealiseerde resultaat 2019	-	-	-	-	-	-
Totaal	1.754	0	-	123	65	1.566

Met het gerealiseerde resultaat van 2018 van € 140.000 is conform raadsbesluit 1781796 d.d. 26 juni 2019 een nieuwe bestemmingsreserve gevormd: Reserve transformatiekosten.

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd als algemene buffer voor De Bolder om te voorkomen dat er bij incidentele financiële problemen in de bedrijfsvoering een beroep moet worden gedaan op de gemeentelijke begroting. De algemene reserve bedraagt eind 2019 ruim 8% van de totale jaarlijkse bedrijfslasten. Als bedrijf dat financieel voor bijna 40% afhankelijk is van bedrijfsmatige ontwikkelingen die positief, maar ook negatief kunnen fluctueren, is een reserve van 8% betrekkelijk gering. Als wordt gekeken naar de bedrijfslasten zonder loonkosten WSW en Participatiewet, want daarvoor wordt een bijdrage van de gemeente ontvangen, dan bedraagt de algemene reserve 20% van deze bedrijfslasten.

Bestemmingsreserves

Reserve investeringen 2003: Bij investeringen ten behoeve van de productie vindt steeds de afweging plaats of een investering wel rendabel is. Investeringsreserves ten behoeve van de productie binnen een SW-bedrijf zijn in principe nooit voor 100% rendabel, maar veelal voor 30% tot 50%. Om passend werk te kunnen bieden wordt er soms toch besloten tot een investering waarvan van tevoren bekend is dat hij slechts in geringe mate bijdraagt aan de opbrengst uit productie. De afschrijvingslasten van de betreffende investeringen worden afgedekt uit deze reserve, waardoor de totale afschrijvingslasten van het hele bedrijf beperkt blijven tot commercieel verantwoorde hoogte.

Reserve investeringen 2018: In 2018 is een nieuwe investeringsreserve gevormd. De bestaande investeringsreserve was al jaren gesloten en een aantal van de daarmee gedekte investeringen was reeds afgeschreven. Om bij vervanging daarvan niet geconfronteerd te worden met extra lasten is ervoor gekozen de bestaande reserve financieringsformatieplaatsen om te labelen naar investeringsreserve. Hierdoor kunnen de totale afschrijvingslasten van het hele bedrijf beperkt blijven tot commercieel verantwoorde hoogte.

Reserve cofinanciering transitiekosten Participatiewet: De rijksoverheid heeft een transitiebudget van landelijk € 30 miljoen beschikbaar gesteld voor het financieren van de kosten om de SW-bedrijven om te vormen van uitvoerders van de WSW naar uitvoerders van de Participatiewet. Een voorwaarde hierbij was dat de bedrijven zelf minimaal 50% aan cofinanciering bijdroegen. De voor Texel toegekende subsidie bedroeg € 39.000, wat voor € 30.000 is gebruikt voor de gedeeltelijke financiering van enkele investeringen. Uit de winstbestemmingen van 2014 en 2015 zijn bedragen toegevoegd aan deze reserve voor de financiering van de goedgekeurde plannen. De afschrijvingslasten van de betreffende investeringen worden gedekt uit deze reserve.

Kostenreserves

Reserve groot onderhoud gebouwen: Uit de winstbestemming van 2013 is een bestemmingsreserve gevormd voor groot onderhoud aan gebouwen en installaties. Een aantal jaren daarvoor was besloten om de voorziening groot onderhoud op te heffen, maar er zal de komende jaren, als er minder financiering voor gesubsidieerde arbeid beschikbaar zal zijn en de gebouwen en installaties meer onderhoud zullen gaan vragen, behoefte zijn aan financiering van dit onderhoud.

TOELICHTING OP DE BALANS

Reserve speciale trajecten Participatiewet: Uit de winstbestemming van 2015 is een bestemmingsreserve gevormd voor het ontwikkelen van speciale trajecten voor die doelgroepen van de Participatiewet waarvoor in de toekomst extra zorg nodig zal zijn zoals voor de Wajongers en oudere werkzoekenden. In 2017 en 2018 is deze reserve gebruikt voor de dekking van een deel van de salariskosten van een productiemedewerker uit de doelgroep, die niet viel binnen de regels van de Participatiewet.

Reserve aanpassingen laagspanningsinstallatie: Uit de winstbestemming van 2017 is een bestemmingsreserve gevormd ter dekking van kosten volgend uit aanpassingen aan de elektrische installaties van De Bolder, die noodzakelijk zijn gebleken na een controle op de voorschriften volgens NEN 3140. De aanpassingen zijn in 2018 uitgevoerd.

Reserve transformatiekosten: Met het definitief afblazen van de samenvoeging van De Bolder en STT ontstond een nieuw vraagstuk over de langere termijn bestaansscenario's van De Bolder. In de komende jaren (met name wegens uitstroom van personeel) is een transformatie van het productiebedrijf noodzakelijk om de toekomst van De Bolder veilig te stellen. Er moeten diverse scenario's worden onderzocht met betrekking tot samenwerking met andere (publieke- of private-) partners, er moeten aanpassingen worden doorgevoerd in de bedrijfsvoering door het aantrekken van nieuwe werkprojecten en / of het afstoten van bestaande projecten. De Bolder heeft als uitvoeringsorganisatie geen eigen beleidscapaciteit en is daarmee aangewezen op externe inhuur van de benodigd expertise / projectleiders om al deze extra activiteiten vorm te geven. Door hiervoor een bestemmingsreserve te vormen en de betreffende kosten hieruit te financieren, komen deze noodzakelijke ontwikkelingen niet ten laste van het exploitatieresultaat en houdt De Bolder daarmee haar handen vrij om, naast de lopende productie, ook te kunnen investeren in de ontwikkeling van de eigen toekomst. De reserve is bestemd voor de inhuur van ondersteuning bij het opstellen van plannen en toekomstscenario's, voor de inhuur van uitvoerend projectleiderschap en voor het uitvoeren van kleine pilots in het kader van het transformatieproces inclusief eventuele materiële kosten.

Risicoreserves

Reserve egalisatie rekeningresultaten: In de meerjarenraming wordt een dalend rekeningresultaat voorzien, die ook onder nul kan dalen. Dekking van de negatieve resultaten kan uit deze bestemmingsreserve plaatsvinden. Er wordt dan voldoende tijd ingebouwd om maatregelen te nemen teneinde weer een sluitende begroting te krijgen. Uit de winstbestemmingen 2014 t/m 2017 is een gedeelte van het voordelig resultaat in deze reserve gestort.

Voorzieningen	Saldo per 1 januari	39	90
	Toevoegingen	-	39
	Vrijval/Onttrekkingen	<u>39</u>	<u>90</u>
	Saldo per 31 december	<u><u>0</u></u>	<u><u>39</u></u>

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Voorziening x € 1.000	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2019
Voorziening transitievergoedingen	<u>39</u>	<u>-</u>	<u>39</u>	<u>-</u>	<u>0</u>
Totaal	<u><u>39</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>39</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>0</u></u>

Voorziening transitievergoedingen: Met de invoering van de Wet werk en zekerheid hebben werknemers vanaf juli 2015 bij ontslag recht op een transitievergoeding. Deze transitievergoeding is ook van toepassing bij ontslag na 2 jaar ziekte, waarbij geen uitzondering is gemaakt voor de speciale doelgroep WSW-werknemers. Voor de in 2019 te verwachten uitkeringen bij ontslag na langdurige ziekte was een voorziening gevormd. Door overlijden van de medewerker voor uitkeringsdatum valt deze voorziening vrij.

	x € 1.000	
	2019	2018
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Onderhandse leningen van Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden		
Gemeente Texel		
Saldo per 1 januari	1.983	2.112
Nieuwe leningen	183	64
Aflossingen	<u>- 166</u>	<u>- 193</u>
Saldo per 31 december	<u><u>2.000</u></u>	<u><u>1.983</u></u>

De leningen worden verstrekt door de gemeente Texel, waarvoor in 2019 een rente is betaald van € 78.000. De aflossingsverplichting voor 2020 bedraagt € 157.000, conform de begroting.

TOELICHTING OP DE BALANS

		<u>x € 1.000</u>	
		2019	2018
<u>Flottende passiva</u>			
<u>Netto-flottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>			
Overige schulden	Crediteuren	96	121
	Belastingdienst		15
	Overige schulden	<u>1</u>	<u>1</u>
	Totaal overige schulden	<u>97</u>	<u>137</u>
<u>Overlopende passiva</u>			
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume			
	Nog te betalen bedragen	92	61
	Rekening-courant gemeente Texel	719	251
	Nog te verrekenen gemeente Texel	<u>10</u>	<u>278</u>
	Totaal overlopende passiva	<u>821</u>	<u>590</u>

De post nog te betalen bedragen bestaat uit in 2020 (nog te) ontvangen facturen voor leveringen en diensten die in 2019 hebben plaatsgevonden.

De rekening-courant met de gemeente vertoont een wisselend saldo en dit is een momentopname. Het bedrag is wat hoger o.a. door de investeringen die door de Bolder in de laatste maand(en) van het jaar zijn gepleegd.

Het bedrag dat per ultimo 2019 nog te verrekenen was met de gemeente betreft salariskosten. Het bedrag in de balans van 2018 is de post die jaarlijks onderling wordt verrekend voor de te verrekenen (voorgeschoten) investeringen en afschrijvingen, de te verrekenen rente over de activa en de belegde reserves, de rente over de rekening-courant en de te verrekenen btw (compensatiefonds). Aan het eind van 2019 gaat het hierbij om een vordering, zie vlottende activa.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Vakantiedagen etc.

In de balans zijn wegens een verbod in de BBV niet de verplichtingen opgenomen van arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Dit betreft vakantiegelden en vakantiedagen.

De vennootschapsbelasting is vanaf 2016 ook van toepassing voor overheidsondernemingen. Die moeten zelf nagaan voor welke activiteiten ze belastingplichtig zijn.

Volgens de gemeente (advies van de belastingadviseur) komt De Bolder niet door de ondernemingspoort voor haar activiteiten. Op deze wijze is door de gemeente aangifte gedaan voor de jaren 2016 en 2017. De belastingdienst heeft (evenals voor andere gemeenten) nog geen besluit genomen over de aangifte vennootschapsbelasting van 2016 en 2017.

BEGROTINGSRECHTMATIGHEID

De Bolder heeft als productiebedrijf een begroting te realiseren, die vastgesteld is door de gemeenteraad, maar die beïnvloed wordt door marktomstandigheden. In een directiestatuut zijn de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vastgelegd.

Vast onderdeel van het beleid van De Bolder is om kosten niet naar de toekomst door te schuiven, maar direct als lasten te nemen, gezien de onzekerheid van het werken op een commerciële markt en de toenemende onzekerheid voor de gemeente over de financierbaarheid van re-integratieactiviteiten door de WSW en de Participatiewet. Dit beleid is door de raad opnieuw bevestigd bij het vaststellen van de begroting.

De begroting van 2019 is vastgesteld met een nihil resultaat. In de halfjaarrapportage zijn diverse begrotingsposten aangepast aan de verwachtingen van dat moment, waarbij per saldo een tekort van € 90.000 werd voorzien en besloten is dit te onttrekken uit de reserve egalisatierekeningresultaten, waardoor ook weer een sluitende begroting werd bereikt. De diverse afzonderlijke begrotingsposten hebben zich daarna verder ontwikkeld, zowel positief als negatief, waardoor uiteindelijk met een onttrekking van € 49.000 uit de reserve egalisatierekeningresultaten per saldo het jaarresultaat nihil bedraagt.

De apart toe te lichten overschrijdingen betreffen:

- De lonen en personeelskosten WSW zijn per saldo overschreden met € 5.000, veroorzaakt door een combinatie van factoren. Enerzijds zijn de lonen en sociale lasten meer gestegen dan begroot door een tragere uitstroom in het boekjaar. Deze kosten waren dus onvermijdelijk voor een goed personeelsbeleid en daarmee niet onrechtmatig. Anderzijds zijn de meeste personeelskosten lager uitgevallen dan was voorzien.
- De overige bedrijfskosten zijn overschreden met € 57.000. Dit bedrag is gelijk aan de uitgaven voor groot onderhoud aan de daken. Volgens het raadsbesluit van 18 september 2019 is de gemeenteraad akkoord gegaan met deze uitgaven en ook met het voorstel deze te onttrekken aan de reserve groot onderhoud, zodat de uitgaven niet onrechtmatig zijn.

WET NORMERING TOPINKOMENS

De Wet normering topinkomens verplicht organisaties in de publieke en semipublieke sector om in de jaarrekening melding te maken van de bezoldiging van iedere topfunctionaris en van overige functionarissen waarvan de bezoldiging de norm te boven gaat.

De Bolder is een onderdeel van en wordt volledig geconsolideerd in de jaarrekening van de gemeente Texel, waar alleen de gemeentesecretaris en de griffier worden aangemerkt als topfunctionaris. Voor De Bolder is aldus niemand gekwalificeerd als topfunctionaris.

Van de overige functionarissen zijn er bij De Bolder geen personen werkzaam die in 2019 een bezoldiging hebben genoten die uitstijgt boven de norm zoals gesteld in art. 2.3 van deze wet.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Coronavirus

Op 13 maart 2020 zijn de op 12 maart landelijk afgekondigde maatregelen betreffende het coronavirus (COVID-19) doorgevoerd bij De Bolder.

Naast de voorgeschreven hygiënemaatregelen heeft De Bolder de volgende maatregelen getroffen, c.q. acties ondernomen.

1. Ongeveer 45 % van de medewerkers is als 'kwetsbaar' aangemerkt (met bestaande aandoeningen), veel van hen hebben gebruik gemaakt van de betaald bijzonder verzuim regeling.
2. Daarnaast zijn alle medewerkers met verkoudheidsverschijnselen naar huis gestuurd of thuis gehouden, zo'n 15% van het totaal. De vuistregel van 24-uur symptoomvrij zijn voordat medewerkers weer welkom zijn is van kracht.
3. Met de rest van de medewerkers (dus zo'n 30%, er waren natuurlijk ook al medewerkers met ziekteverzuim voordat deze situatie begon) draaien we de buitendienst, de wasserij en de vloerplatenafdeling. De productiemedewerkers zijn in 3 logische groepen verdeeld, waarbij de pauzes tot nader order op 3 verschillende plekken worden doorgebracht om de kans op/de impact van een eventuele besmetting te beperken en de handhaving van de anderhalve meter afstand beter bewaakt kan worden.
4. De trainingen en externe contacten zijn veelal afgezegd of verlopen via 'conference calls'. We proberen zoveel mogelijk 'gewone' zaken te laten doorlopen: salarissen betalen, facturen afhandelen, controle jaarrekening met Deloitte, inkopen, verkopen, externe trajecten, contacten met werkgevers, leveranciers, klanten etc.
5. Er vindt dagelijks (om 08u00) overleg plaats binnen de ambtelijke staf om te bekijken óf en welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn en welke productieprocessen op welke wijze bezet kunnen blijven.
6. Medewerkers (die aan het werk zijn) worden vervolgens dagelijks geïnformeerd over de ontwikkelingen. Medewerkers (en hun eventuele begeleiders) die niet aanwezig zijn worden 2x per week telefonisch geïnformeerd. Staf en leiding zijn 7 dagen per week bereikbaar voor medewerkers en hun vragen en/of zorgen.
7. Er wordt overlegd met externe partijen over alternatieven voor de productieprocessen.
8. Met het oog op waarschijnlijk teruglopende opbrengsten uit productie is contact gelegd met de gemeente in verband met de rekening-courant positie. Dit kan vanwege te betalen rente op de rekening-courant leiden tot hogere financiële lasten, maar vooralsnog worden geen liquiditeitsproblemen verwacht.
9. Bestaande voorraden gereed product worden versneld uitgeleverd om te voorkomen dat deze op een later moment niet meer ontsloten kunnen worden wegens mogelijke verplichte bedrijfssluiting.

De gevolgen van het coronavirus voor De Bolder

Het is onduidelijk welke financiële schade er precies zal ontstaan naar aanleiding van deze bijzondere situatie. Gelet op de geringe bezetting (Bolderbreed, ambtelijk en uitvoerend) als gevolg van bovengenoemde maatregelen is het zeker dat er inkomstenderving zal plaatsvinden. Ook zal er sprake zijn van (tijdelijke) vraagafname vanuit onze klanten. We registreren alle maatregelen en hun effect zo zorgvuldig mogelijk om ons in elk geval later in staat te stellen aanspraak te kunnen maken op komende compenserende maatregelen.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

		x € 1.000			
		Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2019 voor wijziging	Realisatie 2018
WET SOCIALE WERKVOORZIENING (WSW)					
Lonen en personeelskosten WSW	Loonkosten WSW-werknemers	2.233	2.188	2.174	2.179
	Personeelskosten WSW	97	129	99	76
	Kosten begeleid werken WSW	<u>84</u>	<u>92</u>	<u>110</u>	<u>93</u>
	Totaal personele kosten WSW	<u>2.414</u>	<u>2.409</u>	<u>2.383</u>	<u>2.348</u>

De totale loonkosten WSW zijn, ondanks een dalend aantal medewerkers van per jaarultimo 119 naar 112 personen, gestegen zowel t.o.v. de cijfers van 2018 als de bijgestelde begroting over 2019. In 2019 was sprake van verhoogde sociale lasten en een cao-verhoging van 1,23%, naast individuele periodieke verhogingen en promoties naar hogere schaal. Daarnaast was sprake van een door het jaar heen tragere uitstroom dan begroot. De meerkosten worden deels gecompenseerd door het ten opzichte van de oorspronkelijke begroting verhoogde WSW-budget.

De personeelskosten zijn lager dan opgenomen in de (gewijzigde) begroting. In de begroting was rekening gehouden met stijging van de kosten voor bedrijfsgeneeskundige zorg, maar die heeft zich niet voorgedaan. In de gewijzigde begroting waren de kosten voor werkkleding wegens vernieuwing van het pakket aanzienlijk aangepast, maar het is niet gelukt om de aanpassing voor alle medewerkers voor het einde van het jaar te realiseren.

Gemeentelijke bijdragen WSW	Gemeente Texel budget WSW	2.372	2.358	2.242	2.491
	Buitengemeenten budget WSW	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>15</u>
	Totaal gemeentelijke bijdragen WSW	<u>2.372</u>	<u>2.358</u>	<u>2.242</u>	<u>2.506</u>

Vanaf 2015 wordt de bijdrage voor de WSW niet meer verstrekt vanuit een specifiek WSW-budget direct van het Rijk, maar als onderdeel van het gemeentelijke participatiebudget. Vanaf 2015 is de instroom in de WSW volledig beëindigd, waardoor het voor de WSW berekende deel in het participatiebudget jaarlijks daalt.

De hoogte van het budget is gebaseerd op de gemiddelde bezetting in SE van het vorige jaar verminderd met een berekende natuurlijke uitstroom en een jaarlijkse bezuiniging in het tarief per SE. Het verschil tussen de betaalde werknemers in FTE en de gesubsidieerde werknemers in SE ontstaat doordat werknemers met een ernstige beperking voor 1,25 meetellen.

In de meicirculaire 2019 is het definitieve budget op basis van het aantal SE en het bedrag per SE bekendgemaakt, waarna de benodigde begrotingswijziging in de halfjaarrapportage is meegenomen. Uiteindelijk is het budget in de septembercirculaire 2019 nog naar boven bijgesteld.

PARTICIPATIEWET (P-wet)

Lonen en personeelskosten P-wet	Loonkosten beschut P-wet	134	168	168	57
	Loonkosten intern met lks P-wet	21	60	60	20
	Loonkosten indiv. voorz. P-wet	75	0	0	6
	Personeelskosten P-wet	6	20	20	17
	Loonkostensubsidie werkgevers P-wet	<u>51</u>	<u>54</u>	<u>96</u>	<u>48</u>
	Totaal personele kosten P-wet	<u>287</u>	<u>302</u>	<u>344</u>	<u>344</u>

Loonkosten

De loonkosten Participatiewet, totaal € 230.000 in 2019, zijn nagenoeg gelijk aan het begrote totaalbedrag van € 228.000, maar de onderlinge verhouding tussen beschutte plaatsen, de medewerkers met loonkostensubsidie intern en de personen die waren ingestroomd met een individuele bijdrage vanuit het gemeentelijk re-integratiebudget verschilt wel. De laatstgenoemde groep, die maximaal uit 4 personen bestond (in 2018 reeds 2 personen en per 1 januari 2019 nog 2 erbij) was volledig gedetacheerd. Hierdoor worden de extra kosten gecompenseerd door een hogere opbrengst detachering. Van de groep van 4 is er op 1 januari 2020 nog een over. De andere drie zijn inmiddels doorgestroomd naar een extern dienstverband. Daarmee is dit een succesvol traject gebleken.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

		Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2019 voor wijziging	Realisatie 2018
Gemeentelijke bijdragen	Vergoeding loonkosten beschut	74	118	118	34
	Vergoeding begeleiding beschut	88	94	104	77
P-wet	Vergoeding loonkosten intern met lks	13	30	30	11
	Vergoeding begeleiding intern met lks	4	4	12	5
	Vergoeding loonkosten indiv. voorz.	29	0	0	1
	Vergoeding begeleiding indiv. voorz.	11	0	0	2
	Vergoeding loonkostensubsidie extern	51	54	96	48
	Vergoeding begeleiding extern met lks	29	32	44	31
	Vergoeding begel. werkervaringsplaatsen	<u>61</u>	<u>54</u>	<u>60</u>	<u>125</u>
	Totaal gemeentelijke bijdragen P-wet	<u>360</u>	<u>386</u>	<u>464</u>	<u>334</u>

De daling in de verhouding tussen de vergoeding voor de loonkosten t.o.v. de betaalde loonkosten heeft voornamelijk te maken met hogere loonwaarden die uit de loonwaardemetingen zijn gekomen, waardoor de loonkostensubsidie per medewerker is gedaald. Daarnaast staat tegenover het verschil tussen de loonkosten voor de personen die waren ingestroomd met een individuele bijdrage vanuit het gemeentelijk re-integratiebudget en de vergoeding van die loonkosten een hogere opbrengst uit detachering.

De daling in de vergoeding begeleiding, totaal € 193.000 in 2019, t.o.v. de oorspronkelijke begroting, totaal € 220.000, hangt samen met een minder groot aantal personen dat wordt doorverwezen dan ten tijde van het opstellen van de begroting werd verwacht en is ook beduidend lager dan het totaal aan vergoeding begeleiding in 2018 ad € 240.000. Het verschil t.o.v. 2018 zit met name in het aantal personen dat is aangemeld voor werkervaringsplaatsen, maar dat was bij het opstellen van de begroting dus wel al voorzien.

UWV-trajecten

Personeelskosten	Personeelskosten UWV-trajecten	<u>0</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>0</u>
Vergoeding job-coaching	Vergoeding job-coaching UWV	<u>14</u>	<u>12</u>	<u>12</u>	<u>0</u>

Met de UWV-trajecten was in 2018 een aanvang gemaakt. De opbrengsten (ad € 3.000) daarvan konden niet afzonderlijk in de jaarrekening worden vermeld, omdat deze post nog niet in de begroting van 2018 was opgenomen. De personeelskosten (afgerond lager dan € 1.000) worden gevormd door werkkleding en overige secundaire voorzieningen. De personen die een traject volgen zijn niet in dienst. De opbrengst bestaat uit een vergoeding voor job-coaching en de kosten daarvan bestaan voor De Bolder uit ambtelijk salarissen.

OPBRENGST VERKOOP EN PRODUCTIE

Opbrengst productiebedrijf	Omzet verkoop en productie	2.955	2.759	2.759	2.862
	Grond- en hulpstoffen	<u>- 1.344</u>	<u>- 1.159</u>	<u>- 1.159</u>	<u>- 1.268</u>
	Opbrengst verkoop en productie	<u>1.611</u>	<u>1.600</u>	<u>1.600</u>	<u>1.594</u>

De opbrengst uit verkoop en productie is t.o.v. 2018 gestegen met iets meer dan 1%, gerealiseerd met 0,5% meer productieve uren. De opbrengst per productief uur is daardoor gestegen met 0,5%. Het dalende aantal werknemers in de WSW is nagenoeg gecompenseerd met werknemers vanuit de Participatiewet en met werkervaringsplaatsen. Het aantal werknemers dat gedetacheerd was op externe werkplekken was gedurende het jaar hoger dan in het vorige boekjaar, wat heeft geresulteerd in een hogere omzet. Ook de opbrengsten op vloerplaten en wasserij zijn gestegen (door hogere verkoopprijzen en verdere optimalisatie van productieprocessen), maar daartegenover was het in bijna alle bedrijfsonderdelen niet altijd mogelijk om de kosten van het gestegen materiaalverbruik door te berekenen naar de opdrachtgevers, waardoor de netto toegevoegde waarde op die bedrijfsonderdelen ten opzichte van vorig boekjaar is gedaald.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

x € 1.000

	Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2019 voor wijziging	Realisatie 2018
TOTAAL BEDRIJFOPBRENGSTEN				
Totaal opbrengst verkoop en productie	1.611	1.600	1.600	1.594
Totaal bedrijfslasten tbv productie	<u>- 283</u>	<u>- 300</u>	<u>- 285</u>	<u>- 321</u>
Netto bedrijfsopbrengsten	<u>1.328</u>	<u>1.300</u>	<u>1.315</u>	<u>1.273</u>

Behalve direct aan de productie verbonden kosten zoals grondstoffen en gereedschappen zijn er ook bedrijfslasten zoals afschrijving van machines, brandstoffen ed. die direct gerelateerd zijn aan de te maken productie. De netto bedrijfsopbrengsten zijn in 2019 4,3% hoger dan in 2018 en ook hoger dan begroot.

BEDRIJFSLASTEN TBV PRODUCTIE

Afschrijving activa t.b.v. productie	Afschrijving activa t.b.v. productie	<u>105</u>	<u>119</u>	<u>119</u>	<u>113</u>
	De afschrijvingslasten ten behoeve van de productie zijn lager dan begroot, omdat de geplande investeringen pas in het laatste kwartaal van 2019 zijn gedaan. Van deze afschrijvingslasten wordt € 38.000 weer onttrokken uit de bestemmingsreserves investeringen (respectievelijk € 37.000 uit investeringsreserve 2003 en € 1.000 uit die van 2018) en € 11.000 uit de bestemmingsreserve cofinanciering transitiekosten Participatiewet.				
Overige bedrijfskosten t.b.v. productie	Onderhoudskosten productiemiddelen	140	145	145	187
	Brandstoffen	13	12	12	12
	Kosten productontwikkeling	17	15	0	0
	Overige productiekosten	<u>8</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>
	Totaal overige bedrijfskosten t.b.v. productie	<u>178</u>	<u>181</u>	<u>166</u>	<u>208</u>

Het is dit jaar – in tegenstelling tot vorig boekjaar – wel gelukt om de onderhoudskosten productiemiddelen binnen de perken van de begroting te houden. Het bedrag van de kosten productontwikkeling wordt conform raadsbesluit over de halfjaarrapportage van 2019 d.d. 18 september 2019 onttrokken uit de bestemmingsreserve transformatiekosten. Deze reserve was gevormd uit het resultaat van 2018.

KOSTEN BEDRIJFSVOERING

Salariskosten ambtelijk personeel	Salariskosten ambtelijk personeel	911	926	826	814
	Personeelskosten	46	35	30	42
	Inhuur payroll-werknemers	71	70	20	53
	Salariskosten productiemedewerker	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>10</u>
	Totaal salariskosten ambtelijk pers.	<u>1.028</u>	<u>1.031</u>	<u>876</u>	<u>919</u>

De totale salariskosten zijn 11,9% hoger dan vorig boekjaar. Dit was bij het opstellen van de gewijzigde begroting reeds voorzien. De stijging is in dat opzicht nog binnen de perken gebleven..

De personeelskosten zijn hoger dan voorzien was in de gewijzigde begroting.

De inhuur van een payroll-medewerker was noodzakelijk wegens vervanging bij langdurige ziekte en de kosten daarvan zijn uiteindelijk net iets meer dan de bijgestelde begroting.

De ambtelijke productiemedewerker die een deel van 2018 werkzaam was vanuit de doelgroep, maar toen nog buiten de Participatiewet is per 1 januari 2019 binnen de kaders van de Participatiewet, beschut werken aangesteld (zie Participatiewet op de voorgaande bladzijden).

Afschrijving vaste activa algemeen	Afschrijving vaste activa algemeen	<u>61</u>	<u>61</u>	<u>61</u>	<u>61</u>
---	------------------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Van deze afschrijvingslasten wordt € 14.000 weer onttrokken uit de bestemmingsreserve investeringen en € 2.000 uit de bestemmingsreserve cofinanciering transitiekosten Participatiewet.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

		x € 1.000			
		Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2019 voor wijziging	Realisatie 2018
Overige bedrijfskosten	Onderhoudskosten	198	132	137	149
	Energieverbruik algemeen	43	51	43	41
	Belastingen en verzekeringen	47	45	45	45
	Overige algemene kosten	196	184	179	238
	Diverse baten en lasten	0	15	30	- 17
	Voorziening debiteuren	0	0	0	7
	Huuropbrengst gebouwen	<u>- 11</u>	<u>- 11</u>	<u>- 7</u>	<u>- 10</u>
	Totaal overige bedrijfskosten	<u>473</u>	<u>416</u>	<u>427</u>	<u>453</u>

Onderhoudskosten:

Naast het reguliere onderhoud zijn er in 2019 incidentele kosten gemaakt wegens groot onderhoud aan enkele daken, waarvoor toestemming is gegeven volgens raadsbesluit d.d. 18 september 2019. Voor deze kosten wordt in 2019 een bedrag ter grootte van € 57.000 onttrokken aan de reserve groot onderhoud. Nog niet alle werkzaamheden waren per ultimo 2019 opgeleverd. Conform voornoemd raadsbesluit zal voor het deel van de kosten dat nog valt in 2020 het resterende bedrag aan de reserve groot onderhoud in 2020 worden onttrokken.

In samenhang met de investeringen op de Vloerplatenafdeling en de Fijnwerk/Varia-afdeling zijn enkele aanvullende aanpassingen gedaan en is onderhoud uitgevoerd dat niet voor 2019 was begroot, maar omdat deze werkzaamheden (bijvoorbeeld schilderonderhoud) nu in samenhang efficiënter konden worden uitgevoerd is de keuze gemaakt deze naar voren te halen. Hierdoor is de begroting met € 9.000 overschreden.

Energieverbruik algemeen:

De in de gewijzigde begroting voorziene toename van de kosten voor energieverbruik zijn voor het grootste deel doorbelast aan de productie, waardoor het energieverbruik algemeen t.o.v. het voorgaande boekjaar slechts met € 2.000 zijn gestegen, geheel binnen de oorspronkelijke begroting.

Overige algemene kosten:

In 2019 is een overeenkomst gesloten met de gemeente over de inhuur van ICT-diensten, als gevolg van de aansluiting op het netwerk van de gemeente in 2018 middels een glasvezelkabel. De kosten die met deze overeenkomst gepaard gaan bleken hoger dan voorzien. Ook moesten er aanpassingen worden gedaan aan enkele software programma's die door De Bolder worden gebruikt voor de personeelsadministratie, om te kunnen blijven voldoen aan wet- en regelgeving, waarvoor consultants moesten worden ingehuurd. De kosten voor inhuur van andere externe deskundigen lagen daarentegen veel lager t.o.v. die in 2018. Per saldo een overschrijding van € 12.000.

Diverse baten en lasten:

In de begroting was een post van € 30.000 voor onvoorzien opgenomen, die in de halfjaarrapportage is verlaagd naar € 15.000. Per saldo was er nauwelijks sprake van onvoorziene lasten en werden deze door enkele geringe onvoorziene baten geneutraliseerd.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Betaalde rente leningen	78	82	82	84
Ontvangen rente belegde reserves	- 71	- 64	- 64	- 67
Overige rente	<u>- 9</u>	<u>- 15</u>	<u>- 15</u>	<u>- 8</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u>- 1</u>	<u>3</u>	<u>3</u>	<u>9</u>

De rente van de leningen betreft de rente over de vaste activa van De Bolder tegen het rentepercentage van de laatst afgesloten lening van de gemeente Texel bij een externe financiële instelling in het jaar van aanschaf.

De reserves worden belegd bij de gemeente Texel tegen het rentepercentage van de laatst afgesloten lening van de gemeente Texel bij een externe financiële instelling.

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING

	x € 1.000			
	Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2019 voor wijziging	Realisatie 2018
ONTTREKKING/TOEVOEGING RESERVES				
Onttr. reserve investeringen 2003	51	50	51	51
Onttr. reserve investeringen 2018	1	0	0	0
Onttr. reserve cofinanc.transitiekst. P-wet	13	14	13	13
Onttr. reserve groot onderhoud gebouwen	57	0	0	0
Onttr. reserve speciale trajecten P-wet	0	0	0	5
Onttr. reserve aanp. laagspanningsinstallatie	0	0	0	15
Onttr. reserve transformatiekosten	17	15	0	0
Onttr. reserve egalisatie rekeningresultaten	49	90	0	0
Onttr. reserve financiering formatieplaatsen	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-119</u>
Totaal onttrekking bestemmingsreserves	<u>188</u>	<u>169</u>	<u>64</u>	<u>- 35</u>

Bij het voorstel tot bestemming van het voordelige saldo van voorgaande jaren is steeds het doel van de reserve aangegeven. Bestedingen voor dit doel worden uit deze reserves onttrokken.

De reserve financiering formatieplaatsen is in 2018 met toestemming van de gemeenteraad bij het besluit over de jaarrekening van 2018 d.d. 26 juni 2019 herbenoemd in reserve investeringen 2018. De onttrekking aan de reserve groot onderhoud was niet opgenomen in de gewijzigde begroting naar aanleiding van de halfjaarrapportage, maar hiervoor was een apart raadsbesluit genomen, zie hiervoor ook de opmerking bij onderhoudskosten.

RESULTAAT

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	- 188	- 169	- 64	175
Onttrekking aan reserves	<u>188</u>	<u>169</u>	<u>64</u>	<u>- 35</u>
Gerealiseerde resultaat	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>140</u>

Het negatieve bedrijfsresultaat van € 188.000 is het resultaat dat De Bolder heeft behaald uit de normale bedrijfsvoering, inclusief de incidentele lasten vanwege het groot onderhoud aan de daken. Daarvoor zijn er onttrekkingen uit bestemmingsreserves, waarvoor al eerder besluitvorming is geweest. Per saldo leidt dit tot een nihil resultaat.

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

		x € 1.000			
		Realisatie 2019	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2019 voor wijziging	
Incidentele baten	Onttrekking reserves Betreft bestedingen uit de reserve transformatiekosten	17	15	0	
	Onttrekking reserves Betreft bestedingen uit de reserve groot onderhoud (volgens raadsbesluit d.d. 18 september 2019)	57	0	0	
	Onttrekking reserves Betreft bestedingen uit de reserve egalisatie rekening- resultaten	49	90	0	
	Vrijval voorzieningen De voorziening voor een transitievergoeding valt vrij door het overlijden van de medewerker voor uitkeringsdatum	39	0	0	
	Lonen en personeelskosten WSW Betreft toename vordering op het UWV wegens te verwachten compensatie uitbetaalde transitievergoedingen	19	0	0	
	Totaal incidentele baten	<u>181</u>	<u>105</u>	<u>0</u>	
	Incidentele lasten	Lonen en personeelskosten WSW Betreft afname vordering op het UWV wegens niet uitgekeerde transitievergoeding	39	0	0
		Lonen en personeelskosten WSW Betreft betaalde transitievergoedingen waarvoor geen voor- ziening was getroffen	19	0	0
Overige bedrijfskosten t.b.v. productie Betreft uitgaven voor productontwikkeling, zoals opgenomen in de halfjaarrapportage. Voor deze kosten wordt de reserve transformatiekosten aangesproken		17	15	0	
Salariskosten ambtelijk personeel Betreft kosten inhuur payroll-werknemers		71	70	20	
Onderhoud gebouwen Betreft vervangen dakplaten en bitumendakbedekking i.v.m. te plaatsen extra zonnepanelen (volgens raadsbesluit d.d. 18 september 2019)		57	0	0	
Totaal incidentele lasten		<u>203</u>	<u>85</u>	<u>20</u>	

OVERZICHT STRUCTURELE MUTATIES IN HET EIGEN VERMOGEN

		x € 1.000			
		Raming 2019 ná wijziging	Waarvan structureel	Realisatie 2019	Waarvan structureel
Toevoeging reserves	Geen	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	Totaal toevoeging reserves	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Onttrekking reserves	Reserve investeringen 2003	50	50	51	51
	Reserve investeringen 2018	0	0	1	1
	Reserve cofinanc.transitiekst. P-wet	14	14	13	13
	Reserve groot onderhoud gebouwen	0	0	57	0
	Reserve transformatiekosten	15	0	17	0
	Reserve egalisatie rekeningresultaten	<u>90</u>	<u>0</u>	<u>49</u>	<u>0</u>
	Totaal onttrekkingen reserves	<u>169</u>	<u>64</u>	<u>188</u>	<u>65</u>

Bij het voorstel tot bestemming van het voordelige saldo van voorgaande jaren is steeds het doel van de reserve aangegeven. Bestedingen voor dit doel worden uit deze reserves onttrokken. De onttrekking uit de reserve groot onderhoud was niet opgenomen in de gewijzigde begroting na de halfjaarrapportage, maar daarvoor is een apart raadsbesluit genomen d.d. 18 september 2019.

OVERZICHT TAAKVELDEN

In dit overzicht wordt het volledige overzicht van baten en lasten onderverdeeld in voorgeschreven taakvelden ten behoeve van verplichte externe informatieverstrekking door de gemeente.

Taakvelden gemeente	Begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			30 Verschil Begroting na wijziging met Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bedragen x € 1.000												
0.4 Overhead	1126		1126	1217		1217	1218		1218	1		1
0.5 Treasury	3		3	3		3		1	-1	-3	1	-4
0.7 Algemene Gemeen- uitkering en tefonds overige uitkerin- gen		2706	-2706		2744	-2744		2732	-2732		-12	12
0.8 Overige baten/lasten		12	-12		12	-12		14	-14		2	-2
0.10 Mutaties reserves		64	-64		169	-169		188	-188		19	-19
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten		0	0		0	0		0	0			0
6.3 Inkomensregelingen	172	41	131	130	41	89	183	103	80	53	62	-9
6.4 Begeleide participatie	3008	1425	1583	3050	1425	1625	3046	1431	1615	-4	6	-10
6.5 Arbeidsparticipatie	73	134	-61	125	134	-9	99	77	22	-26	-57	31

Toelichting: Alle baten en lasten zijn onderverdeeld naar de voorgeschreven taakvelden.

De baten en lasten die direct gerelateerd zijn aan het productiebedrijf zijn verdeeld op basis van de productieve uren van de medewerkers.

De overige bedrijfskosten die zijn toe te rekenen aan de overhead zijn verdeeld op basis van de oppervlakte van de kantoren.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de gemeenteraad van de gemeente Texel/Leer- werkbijrijf De Bolder

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Leer- werkbijrijf De Bolder te Texel gecontroleerd.
Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van Leer- werkbijrijf De Bolder op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV).
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeentelijke dienst, zoals opgenomen in het normenkader (exclusief het Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2014).

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2019.
- De balans per 31 december 2019.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 16 oktober 2019 en het Controleprotocol WNT 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Texel én Leer- werkbijrijf De Bolder zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van de impact van COVID-19

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Het coronavirus heeft ook invloed op Leer- werkbedrijf De Bolder. In de paragraaf gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening heeft de directie de huidige impact en haar plannen om met deze gebeurtenissen of omstandigheden om te gaan toegelicht.

Ook geeft de Leer- werkbedrijf De Bolder aan dat het op dit moment niet goed mogelijk is om in te schatten wat de invloed van het coronavirus is op de financiële prestaties en gezondheid van Leer- werkbedrijf De Bolder. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 59.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves bedraagt, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 BADO. en het controleprotocol vastgesteld met raadsbesluit d.d. 16 oktober 2019.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2019. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 25.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- De bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directie en de gemeenteraad voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. De directie is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeentelijke dienst, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is de directie tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeentelijke dienst in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 16 oktober 2019 en het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties en het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeentelijke dienst. Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde afweging dat de gemeentelijke dienst in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeentelijke dienst haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeentelijke dienst, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeentelijke dienst. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

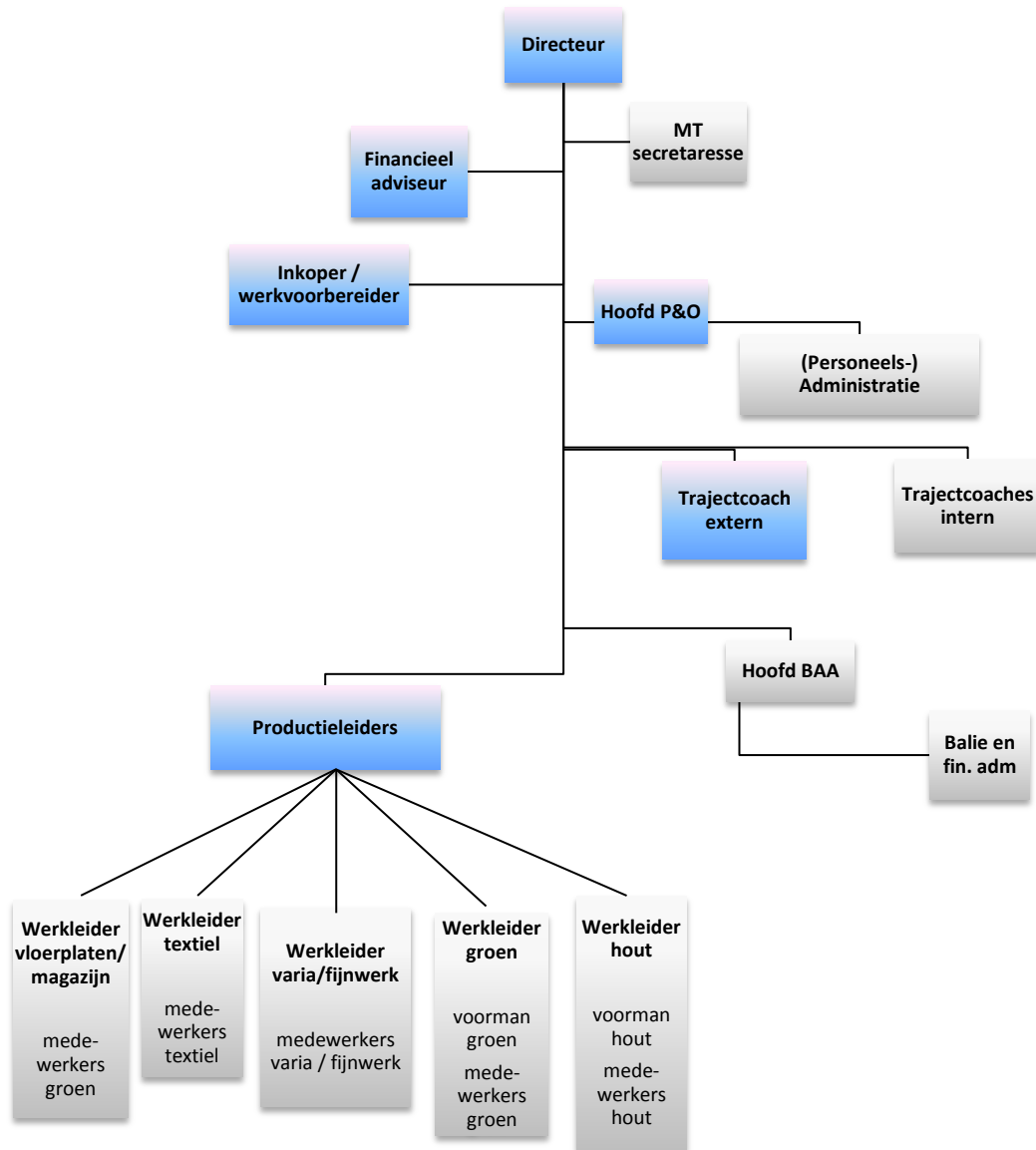
Alkmaar, 28 mei 2020

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: A.J. Schutgens RA

BIJLAGEN

ORGANISATIESCHEMA 2019

Aantal personen per jaar ultimo			
	2019	2018	2017
WSW	112	119	124
P-wet	21	20	9
Ambtelijk	15	14	13
P-wet werkervaring intern	1	12	9
Overig	5	2	4
Totaal aantal personen	154	166	159

ORGANISATIE EN COMMISSIES

Organisatie

De Bolder is een onderdeel van de gemeente Texel.

De gemeenteraad voert het dagelijks bestuur van De Bolder middels het college van burgemeester en wethouders. Door regelmatig overleg met de portefeuillehouder uit het college wordt zorg gedragen voor een afstemming tussen dit bestuur en de directeur van De Bolder.

De Bolder heeft een bedrijfsmatig onafhankelijke financiële basis, die is ingepast in de financiële structuur van de gemeente Texel en in de jaarrekening van de gemeente wordt geconsolideerd.

Bestuur

Samenstelling college van Burgemeester en Wethouders op 31-12-2019

M.C. Uitdehaag	: burgemeester
J. Vlaming	: wethouder / portefeuillehouder Sociaal Domein en Zorg
H. Huisman-Peelen	: wethouder
E.P. Kooiman	: wethouder

Samenstelling gemeenteraad op 31-12-2019

R. van de Belt	: PvdA
J.M. Hin-Hin	: Texel 2010
C. Hoogerheide	: Texels Belang
C.J. Hooijschuur	: Texels Belang
V.C. Koot	: Texels Belang
E. Marseille	: GroenLinks
N.C.B. Ran	: VVD
J.J. Schuiringa	: VVD
H.J.F.M. Soyer	: GroenLinks
P.P. van Sijp	: VVD
A.J. Veltkamp	: PvdA
L.J. Verseput	: CDA
A. van de Wetering	: D66
W.J. Witte	: Texels Belang
B. Zegeren	: CDA

Managementteam

Samenstelling Managementteam op 31-12-2019

J.C. Mokveld	: Directeur
M. ter Burg-de Hooge	: Personeelszaken
M. Wester	: Financieel adviseur
E. Reinders	: Trajectcoach extern
V.J.A. Bakker	: Productieleider
J. Kiewiet	: Productieleider
U.A. Visser	: Productieleider

Overlegcommissies

Samenstelling Ondernemingsraad op 31-12-2019

G. Brouwer	: voorzitter
D.P. Daalder-Jansen	: secretaris
E.M.G. Jas	: lid
T. de Vries-de Jong	: lid
S. Zegers	: lid
J.E.M. Huizinga-van der Wurff	: ambtelijk secretaris

Lijst van begrippen en afkortingen

B&W

College van **Burgemeester** en **Wethouders**

BBV

Besluit **begroting** en **verantwoording** provincies en gemeenten. In dit besluit worden voorschriften gesteld hoe de administratie van een gemeente moet zijn ingericht.

BW

Begeleid werken

Onderdeel van de Wet sociale werkvoorziening is de mogelijkheid tot begeleid werken. Dit houdt in dat een bedrijf of een instelling zelf overeenkomstig de voor dat bedrijf of instelling geldende cao een arbeidsovereenkomst sluit met een persoon behorende tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening. De werkgever ontvangt dan jaarlijks een loonkostensubsidie en krijgt ook de mogelijkheid om voor een bepaald aantal uren per jaar de medewerker te laten ondersteunen door een jobcoach.

Cao

Collectieve **arbeidsovereenkomst**

Een cao wordt per bedrijfstak gesloten tussen de gezamenlijke werkgevers en de vakbonden. In de overeenkomst zijn de rechtspositieonderwerpen geregeld.

CAR-UWO

Collectieve arbeidsvoorwaardenregeling voor de sector gemeenten – Uitwerkingsovereenkomst. De arbeidsvoorwaarderegeling is aangepast zodat het werkgeverschap van De Bolder voor de doelgroep PW-medewerkers op een juiste en meest passende wijze wordt uitgevoerd.

FTE

Fulltime eenheid (of –eenheden)

Het aantal dienstverbanden wordt teruggerekend naar fulltime eenheden ofwel voltijdsdienstverbanden.

LIV

Lage-inkomensvoordeel

Subsidie ter verlaging van de werkgeverslasten voor werknemers met een laag inkomen. Deze subsidie is onderdeel van de Wet tegemoetkomingen loondomein (Wtl).

LKS

Loonkostensubsidie

De subsidie die aan een werkgever wordt verstrekt vanuit de WSW en de P-wet voor het in dienst hebben van een werknemer uit de doelgroep.

LKV

Loonkostenvoordeel

Het lkv is een regeling die is ingegaan op 1 januari 2018 en onderdeel van de Wtl. Het is een tegemoetkoming voor werkgevers die werknemers in dienst nemen uit doelgroepen die vaak lastig aan werk komen, zoals oudere werknemers met een uitkering, mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering en personen met een arbeidsbeperking.

Participatiebudget

Met de komst van de Wet participatiebudget in 2009 zijn de bestaande schotten tussen diverse op re-integratie en participatie gerichte budgetten zoveel mogelijk weggenomen. Vanaf 2015 is ook de financiering van de WSW hierin opgenomen.

Participatiewet (P-wet)

Vanaf 2015 is de WWB omgelabeld tot Participatiewet en omgevormd tot de opvolger van de WSW, de Wajong en de WWB met een geïntegreerde aanpak van de onderkant van

de arbeidsmarkt.

SE

Standaard eenheid

Is een formatieplaats, gecorrigeerd met een factor voor de mate van handicap. Voor een ernstig gehandicapte geldt een factor van 1,25.

STT

Sociaal Team Texel

Het STT is op Texel in plaats gekomen van de afdeling Sociale Zaken en Welzijn sinds gemeenten in Nederland in 2015 uitvoerder zijn geworden van de Participatiewet. Het STT is het aanspreekpunt betreffende zorg, jeugdzorg, WMO, werk en inkomen.

SW

Sociale werkvoorziening

Ca. 90 sociale werkplaatsen voeren in Nederland de WSW uit.

UWV

Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen

De organisatie verzorgt de indicatiestelling voor de WSW en de Participatiewet. Het UWV is verantwoordelijk voor de re-integratie van personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Wajong

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten

Tot 2015 bood deze wet werk, arbeidsondersteuning en een voorziening voor inkomensachteruitgang aan jonggehandicapten en studenten. Vanaf 2015 is de toegang tot deze wet beperkt tot personen zonder enige arbeidsmogelijkheden.

WIA

Wet Werk en inkomen naar arbeidsvermogen

Bevordert dat werknemers die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn aan het arbeidsproces blijven deelnemen en regelt de inkomensverzekering van deze personen.

WNT

Wet normering topinkomens

Deze wet begrenst de maximale bezoldiging van functionarissen in de publieke en semipublieke sector.

WSW

Wet sociale werkvoorziening

De wet biedt mogelijkheden om personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap werk onder aangepaste omstandigheden te bieden. Dit kan bij het eigen bedrijf van de sociale werkvoorziening of bij bedrijven en instellingen die aan het plaatsen van een persoon met een handicap kunnen en willen meewerken. De wet is in 2015 voor nieuwe gevallen vervangen door de Participatiewet.

Wtl

Wet tegemoetkomingen loondomein

De Wtl heeft als doel om werknemers met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in dienst te nemen of te houden.

WW

Werkloosheidswet

De wet biedt voor werknemers een verplichte verzekering tegen inkomensachteruitgang wegens werkloosheid.

WWB

Wet werk en bijstand

Deze wet werd door de gemeente uitgevoerd en regelt de ondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstand. De wet is in 2015 omgelabeld tot Participatiewet en omgevormd tot de opvolger van de WSW, de Wajong en de WWB met een geïntegreerde aanpak van de onderkant van de arbeidsmarkt.

